

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vývoj daně z příjmů FO v České republice od roku 1993

Development of Personal Income Tax in the Czech Republic since 1993

Student:	Bc. Veronika Miščíková
Vedoucí diplomové práce:	Ing. Michal Krajňák, Ph.D.

Ostrava 2015

„Prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.“

Dne 24 .4. 2015

Podpis:

(Bc. Veronika Miščíková)

Obsah

1	Úvod	5
2	Daňová soustava.....	6
2.1	Definice pojmu daň.....	6
2.1.1	Předmět daně	7
2.1.2	Daňový subjekt	7
2.1.3	Osvobození od daně.....	8
2.1.4	Základ daně	8
2.1.5	Slevy na dani	8
2.1.6	Odpočty od základu daně	8
2.1.7	Sazby daně	9
2.2	Výběr daně	10
2.3	Daňový systém	11
2.3.1	Daňová systém a daňová soustava České republiky.....	12
2.3.2	Přímé daně	13
2.3.3	Nepřímé daně	14
3	Historický vývoj daně z příjmů fyzických osob.....	15
3.1	Vývoj daní na území dnešní České republiky před rokem 1993.....	16
3.2	Nejvýznamnější změny v zákoně o daních z příjmů od roku 1993	17
3.2.1	Sazby daně a daňová pásma.....	18
3.2.2	Nezdanitelné části základu daně	22
3.2.3	Slevy na dani	25
3.2.4	Společné zdanění manželů.....	26
3.2.5	Minimální základ daně	28
3.2.6	Spolupracující osoba	28
3.2.7	Uplatnění výdajů procentem z příjmů.....	29
3.3	Současná úprava.....	29

3.3.1	Poplatník daně	29
3.3.2	Předmět daně	30
3.3.3	Osvobození od daně	31
3.3.4	Základ daně	32
3.3.5	Nezdanitelné části základu daně	37
3.3.6	Sazba daně	37
3.3.7	Sleva na dani	38
3.3.8	Solidární zvýšení daně	40
3.3.9	Zálohy	40
3.3.10	Daňové přiznání	41
4	Analýza daně z příjmů fyzických osob	43
4.1	Daňová povinnost s ohledem na vývoj daňových pásem a sazeb daně	43
4.2	Efektivní sazba daně a daňová progresivita	72
4.3	Výpočet daňové povinnosti v letech 1993 – 2014	74
4.4	Výpočet daňové povinnosti v roce 2015	78
4.5	Společné zdanění manželu nebo spolupráce osob?	79
4.6	Vlastní návrh na změny	81
5	Závěr	84
	Seznam použité literatury	86
	Seznam zkratek	90
	Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
	Seznam příloh	
	Přílohy	

1 Úvod

První zmínky o daních pochází již ze 12. století. Od této doby docházelo v této oblasti k obrovskému vývoji. V současné době jsou daně z příjmů jedním z nejvýznamnějších příjmů státního rozpočtu České republiky, bohužel také i jednou z nejsložitějších daní v České republice.

Jak již název této práce napovídá, je jejím cílem přehledně analyzovat vývoj daně z příjmů fyzických osob od roku 1993 do současnosti, a zároveň navrhnout možné změny ve zdaňování příjmů ze závislé činnosti. Rok 1993 je vybrán z důvodu zavedení zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, který byl za dobu své účinnosti mnohokrát novelizován. Jelikož došlo opravdu k nesčetnému množství změn, tak je práce zaměřena pouze na nejvýznamnější změny.

Diplomová práce je rozdělena do pěti kapitol včetně úvodu a závěru. První kapitola je věnována definování daně, funkci daně, jejím vlastnostem dále konstrukcí daně a jejím výběrem. Je zaměřena zejména na vznik a vývoj osobní důchodové daně a zaměřuje se na její historii na území nynější České republiky do roku 1993.

Druhá část představuje současnou platnou úpravu daně z příjmů fyzických osob v roce 2015. Je zde detailně rozebrán výčet druhů příjmů, postup zdanění příjmů platný pro daný rok a možná daňová optimalizace. V této kapitole jsou postupně analyzovány změny v zákonné úpravě daně z příjmů fyzických osob. Práce se zaměřuje především na nezdánitelné části základu daně, slevy na dani, společné zdanění manželů a v neposlední řadě sazby daně

Tématem praktické části je analýza daně z příjmů fyzických osob. Daňové změny jsou zde zanalyzovány pomocí výpočtů a grafů. Dále jsou v této kapitole uvedeny vlastní návrhy. Možné dopady jsou znázorněny na praktickém příkladu. Při zpracování diplomové práce jsou použity metody pozorování, srovnávání, analýzy a metody syntézy.

2 Daňová soustava

Pro lepší orientaci v daňové problematice je příhodné vymezit nejprve několik základních pojmů, týkajících se dané oblasti. Proto jsou ve druhé kapitole diplomové práce teoreticky definovány daně, funkce daně, její vlastnosti, požadavky na ni, konstrukci daně a její výběr.

2.1 Definice pojmu daň

Pojem daň není nikde v zákoně definován. Odborné publikace ji nejčastěji definují jako povinnou, nenávratnou zákonem určenou platbu do veřejného rozpočtu, která se vyznačuje neúčelovostí a neekvivalentností tzn., ukládá se jako jednostranná povinnost bez nároku plátce na plnění ze strany státu. Daně jsou placené pravidelně v určitých intervalech nebo při určitých okolnostech, kterými mohou být například darování nebo dědictví. Tyto vlastnosti daně si můžeme vysvětlit:

- pravidelná = daň bývá zpravidla vybírána v pevně daných intervalech (např. jednou za rok nebo jednou měsíčně);
- povinná = jsou vybírány na základě všeobecně závazné právní normy;
- nenávratná = zaplacenou daň nemůže plátce požadovat nazpět;
- neúčelová = plátce daně nemůže ovlivnit, na co budou daně konkrétně použity;
- neekvivalentní = podíl, který má jednotlivec na veřejných statcích, nemá žádnou nebo téměř žádnou souvislost s výší zaplacené daně;
- zákonem určená = každá daň má svůj vlastní zákon, dle kterého se řídí.

Daň má celou řadu důležitých funkcí, které se odvíjí od hospodářské politiky státu. Nejvýznamnější a také historicky nejstarší je fiskální funkce, ta zabezpečuje příjem veřejných rozpočtů, ze kterých jsou hrazeny veřejné výdaje. Důležitost této funkce dokazuje podíl daní na celkových příjmech státního rozpočtu, který v roce 2013 dosahoval 50,3 %¹. Fiskální funkce ovšem není jedinou. Později přibýly i další funkce: stabilizační, alokační, stimulační a v neposlední řadě redistribuční. Alokační funkce se uplatňuje při projevech neefektivnosti trhu při přiřazování zdrojů, při tzv.

¹ Dle Šrámek, Ondřej. Výsledek hospodaření státního rozpočtu nejlepší od roku 2008. Ministerstvo financí České republiky. [online]. 2.1.2014 [cit. 2014-06-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/vysledek-hosp-statniho-rozpocetu-od-r2008-16289>

tržním selhání. Stát se může rozhodnout, že bude do některých odvětví nebo projektů alokovat prostředky nepřímo prostřednictvím poskytování daňových úlev. Funkce redistribuční souvisí se zmírněním rozdílů v důchodech jednotlivých subjektů tím, že se ve větší míře vybírají od bohatších, což umožňuje státu prostřednictvím transferů zvyšovat příjmy chudším. Prostřednictvím stabilizační funkce mohou daně přispívat například ke zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice. Tato funkce má i mezinárodní rozměr. Stát může zabránit odlivu kapitálu ze země snížením daní.

U všech daní by měl být brán zřetel na to, kdy a od koho se budou daně vybírat a jak moc zatíží určité plátce. Základními elementy, které určí, jakou měrou budou daně na jednotlivé subjekty působit, jsou:

- předmět daně,
- daňový subjekt,
- osvobození od daně,
- základ daně,
- slevy na dani,
- odpočty od základu daně,
- sazby daně.

2.1.1 Předmět daně

Předmět daně můžeme definovat jako veličinu, ze které je daň vybírána. Jeho stručné vymezení je zpravidla součástí názvu daňového zákona, např. zákon o daních z příjmů. Z důvodu snadnějšího vybírání daní je nutné, aby byl předmět daně co nejlépe specifikován. Z tohoto důvodu bývá v zákoně definováno, co předmětem daně již není.

2.1.2 Daňový subjekt

V § 20 daňového řádu je daňový subjekt definován jako osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně. Daňový řád ovšem nedefinuje pojmy poplatník a plátce daně. Tyto pojmy jsou vymezeny v § 6 odst. 2 a 3 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Poplatník je zde definován jako osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani. Plátcem

daně se rozumí osoba, která pod vlastní majetkovou odpovědností odvádí správci daně daň vybranou od poplatníků nebo sraženou poplatníkům.

2.1.3 Osvobození od daně

Osvobození od daně definuje část předmětu daně, ze kterých se daň nevybírání, nebo který daňový subjekt není povinen do základu daně zahrnout. V zákonech nalezneme osvobození buď úplné, nebo parciální. Osvobození se často váže na splnění určitých podmínek, popřípadě jsou stanoveny určité horní limity, jejichž převis se zdanit musí.

2.1.4 Základ daně

Základ daně by měl být vyjádřen měřitelnými jednotkami a upraven dle zákonných pravidel.² Základ daně může být stanoven buď ve fyzikálních jednotkách, nebo v peněžních jednotkách.

2.1.5 Slevy na dani

Slevy na dani můžeme definovat jako položky, které snižují přímo vypočtenou daň. V první řadě je můžeme rozčlenit na absolutní a relativní. Absolutní slevy na dani snižují daň o stanovenou pevnou částku. Relativní slevy snižují daň o stanovený díl. Další členění slev může být na slevy standardní a nestandardní. Při splnění zákonných podmínek můžeme uplatnit standardní slevy, které snižují daň o pevně stanovenou částku nebo o relativní slevu určenou zákonem. Nestandardní naopak snižují daň o prokazatelně vynaložené výdaje a to v plné výši nebo pouze do výše stanovených omezení.

Jelikož se slevy přímo odčítají od vypočítané daně, může také nastat situace, že sleva převýší samotnou daň. V takovém případě buď použijeme částku, která sníží daň k nule a na zbytek slevy se nebere ohled, anebo je převyšující část slevy vyplacena přímo poplatníkovi ve formě tzv. daňového bonusu.

2.1.6 Odpočty od základu daně

Daňové odpočty jsou souhrnná opatření, která po splnění určitých podmínek umožňují snížit základ daně pomocí odečitatelné položky, na rozdíl od slev na dani, které se odčítají přímo od vypočtené daně před slevami. Tyto daňové úlevy můžeme rozdělit na standardní a nestandardní.

² Dle Jánošíková (2009)

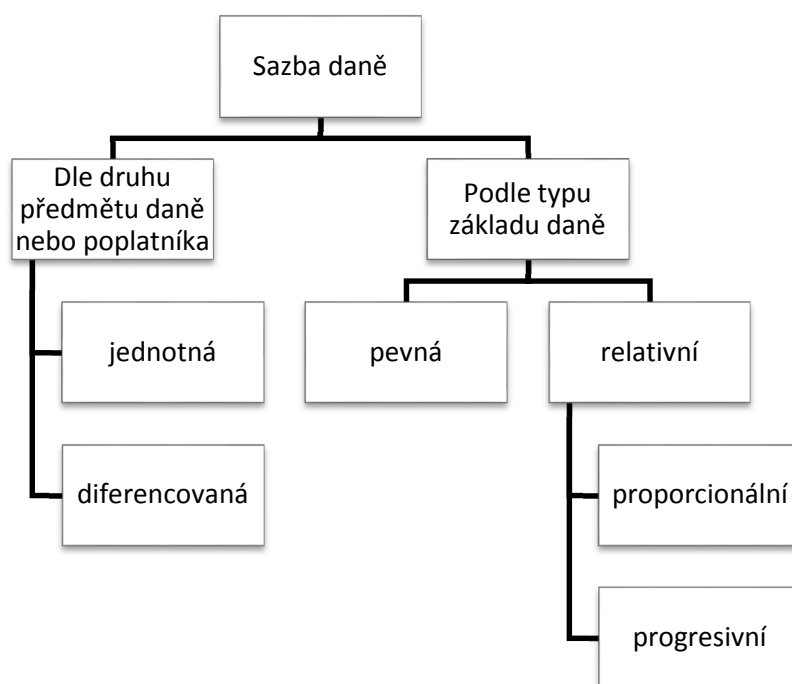
- Standardní odčitatelné položky snižují základ daně o přesně danou částku v případě, že je možné tento odpočet použít, došlo-li ke splnění podmínek.
- Nestandardní daňové úlevy, jsou naopak ty, které nejsou vyjádřeny přesnou částkou, ale zpravidla jsou absolutně nebo relativně omezeny.

Odpočty motivují daňový subjekt k jednání, které je z celospolečenského hlediska žádoucí.

2.1.7 Sazby daně

Algoritmus, prostřednictvím kterého se ze základu daně sníženého o odpočty stanoví velikost daně. Sazby daně můžeme dle druhu poplatníka rozdělit na jednotnou a diferencovanou. Jednotná sazba daně je taková sazba, která je stejná pro všechny typy a druhy předmětu daně daně nezávisle na jeho kvalitě. V dnešní době je sjednocování sazeb daní jednoznačně doporučováno. Výše diferencované sazby daně je odlišná podle druhu předmětu daně. Sazba daně může být však rozlišována nejenom podle předmětu daně, ale i podle daňového subjektu. Dále můžeme sazbu daně rozdělit podle typu základu daně a to na pevnou a relativní sazbu daně. Pevná sazba daně je vztažena k objemové jednotce základu daně. To je za předpokladu, že základ daně je v zákoně vyjádřen v objemových jednotkách. Relativní sazba daně se používá u základu daně, který má hodnotový charakter. Tato sazba udává určitý podíl, resp. procento ze základu daně. Tento druh sazby daně může mít formu buď proporcionální, nebo progresivní. Zmíněné druhy daňových sazeb můžeme vidět na Obr. 2.1 Druhy daňových sazeb.

Obr. 2.1 Druhy daňových sazeb

Zdroj: Vlastní zpracování

2.2 Výběr daně

K výběru daně musí docházet takovým způsobem, aby byl zajištěn dostatečně plynulý tok peněz do veřejných rozpočtů a zároveň by měl co nejméně vyčerpávat rozpočty domácností. Existuje několik způsobů výběru daně:

- Záloha, což je platba, kterou je subjekt povinen odvádět před vyměřením povinnosti za zúčtovací období. Po stanovení výše daně budou zálohy na její úhradu započítány jako nedoplatek/přeplatek daně.
- Splátka daně je postupným plněním již stanovené daňové povinnosti v průběhu zdaňovacího období, za které se daň vyměřuje. Velikost splátek je určena jako poměrná část povinnosti.
- Srážka daně je výběr daně prostřednictvím plátce (přímý daňový subjekt, daň vypočítá a pod svou majetkovou odpovědností odvede), ten odvede daň sraženou jiným poplatníkům (z jehož příjmu plátce daně srážku provede).
- Záloha u zdroje kombinuje mechanismus srážkové daně se zálohovým principem, zálohu vypočte a odvede plátce daně.
- Prostřednictvím daňového přiznání nebo vyúčtování daně, v tomto případě je obvykle daňový subjekt povinen sdělit skutečnosti potřebné pro vyměření

daně správci daně v termínu, který je stanoven v zákoně. Dále je daňový subjekt povinen ve splatnosti odvést daň předepsaným způsobem.

2.3 Daňový systém

Rozlišujeme pojmy daňový systém a daňová soustava. Daňový systém je širší pojem než daňová soustava. Daňový systém zahrnuje daňovou soustavu, systém institucí, které vykonávají státní správu daní, vyměřují, kontrolují a vymáhají, dále pak zahrnuje systém metod a pracovních postupů, které tyto státní instituce užívají ve vztahu k daňovým subjektům.

Správa daní je jedním ze segmentů veřejné správy. Můžeme ji definovat jako postup, který má zajistit správné zjištění a výpočet daní zajištění jejich vyrovnání. Základním předpisem regulujícím postupy správců daní, práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob je daňový řád.

Na daně a daňový systém celkově jsou zpravidla kladeny požadavky, jako jsou daňová spravedlnost, efektivnost, právní úroveň (kvalita, perfektnost), jednoduchost, srozumitelnost a v neposlední řadě správné ovlivňování chování ekonomických subjektů.

Efektivní daňový systém je takový, u kterého se ztráta prostředků vznikající na straně daňového subjektu z titulu výběru daně co nejvíce přiblížila objemu získaných příjmů veřejných rozpočtu. V souvislosti s daňovou spravedlností posuzujeme 2 principy. Prvním je princip platební schopnosti (poplatník by měl do veřejného rozpočtu přispívat takovým dílem, který odpovídá jeho možnostem). Druhým principem je princip prospěchu (daně by měl platit pouze ten, kdo má užitek z veřejných služeb). Tento přístup vede ke dvěma konceptům, a to ke konceptu horizontální spravedlnosti a ke konceptu vertikální spravedlnosti. Podle konceptu horizontální spravedlnosti je spravedlivé, aby poplatníci, kteří mají stejnou schopnost platit daně, platili daně ve stejné výši. Dle vertikální spravedlnosti by poplatníci, kteří jsou schopni nést větší břemeno, měli platit vyšší daně. Pro řádný a účinný výběr daně je velice důležitý i požadavek právní úrovně, jednoduchosti a srozumitelnosti daňových zákonů. Daňový subjekt by měl dopředu přesně znát rozsah svých daňových povinností a k tomu by mu měl daný požadavek dopomoci. Správným ovlivňováním chování ekonomických subjektu jsou především podporovány

podnikatelské aktivity, preference investování před spotřebou a ekonomické aktivity šetrnější k životnímu prostředí.

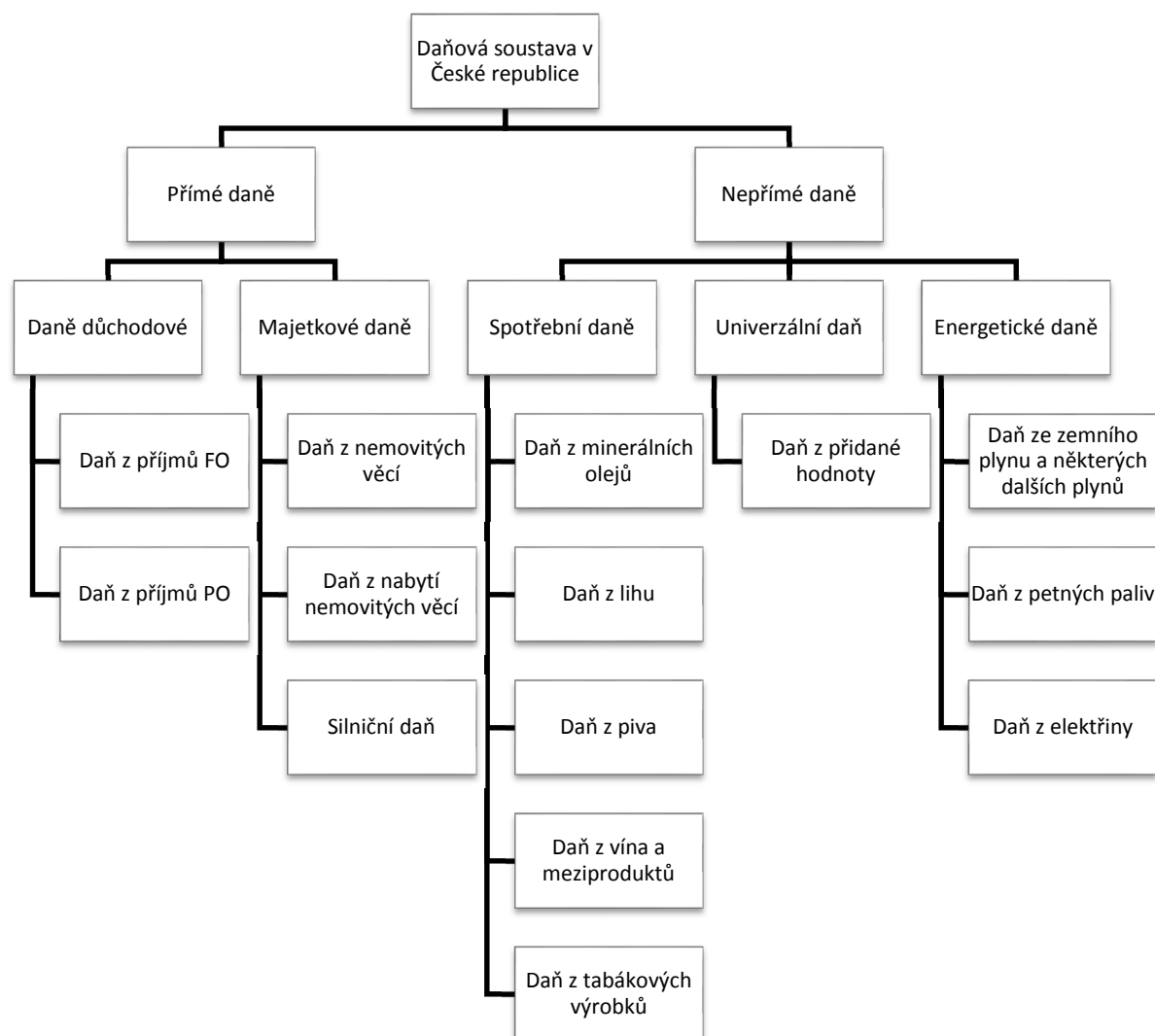
2.3.1 Daňový systém a daňová soustava České republiky

V návaznosti na obecnou charakteristiku daňového systému v kapitole 2.3 Daňový systém je důležité se zmínit o stávajícím daňovém systému v České republice. Daňový systém je v každé zemi vymezen příslušnými zákony, ne jinak je tomu i v České republice. Daňová soustava každého státu odráží konkrétní ekonomické podmínky, proto daňové zákony, které tyto podmínky definují, bývají ve všech zemích světa ty nejčastěji novelizované.

Česká republika disponuje velmi bohatým a rozvinutým daňovým systémem. O podobě soustavy daní České republiky nerozhoduje pouze česká legislativa, ale po vstupu České republiky do Evropské unie má výrazný vliv i legislativa EU. Proto je náš daňový systém ve svých hlavních znacích podobný systémům většiny vyspělých evropských zemí.

Daňová soustava České republiky byla uzákoněna k 1. 1. 1993. Setkáváme se s dvěma druhy daní, a to přímými a nepřímými. Členění daní v České republice je znázorněno v Obr. 2.2 Daňová soustava České republiky.

Obr. 2.2 Daňová soustava České republiky

Zdroj: Vlastní zpracování

2.3.2 Přímé daně

Přímé daně představují takovou situaci, kdy poplatník daní platí sám a na vlastní účet. Její výše bývá určena z majetku daňového subjektu nebo z jeho příjmů. K přímým daním patří daně důchodové (daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob) a daně majetkové (daň z nemovitých věcí, daň z nabytí nemovitých věcí, silniční daň). Do konce roku 2013 jsme do přímých daní řadili i

daně dědickou a darovací. K 1. 1. 2014 byly tyto daně zrušeny. Dědictví je nyní osvobozeno a dary jsou předmětem daně z příjmů.³

2.3.3 Nepřímé daně

Nepřímou daň platí jiná osoba, než ta, která je dani podrobena. Tento druh daně je přímo zahrnut jako přírážka v ceně zboží nebo služeb nakupovaných spotřebitelem, který ji hradí v rámci úhrady spotřebovávaných statků či služeb. Státu pak tuto daň odvede příslušný obchodník. U těchto daní tedy není možné dopředu stanovit daňového poplatníka, tedy osobu, která bude daň platit. Známa může být pouze osoba, která daň odvádí státu, tedy plátce daně. Do nepřímých daní spadá spotřební daň (daň z minerálních olejů, daň z lihu, daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z tabákových výrobků), univerzální (daň z přidané hodnoty), energetická (daň z zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv, daň z elektřiny).

³ Dle Přímé a nepřímé daně. Stormware. [online]. [2014-06-08]. Dostupné z: <http://www.stormware.cz/ucetni-pojmy/dane/>

3 Historický vývoj daně z příjmů fyzických osob

Téměř každý zákon prochází během let určitým vývojem, stejně je tomu i u zákona o daních z příjmů. Daně mají proto velmi bohatou historii. O prvním zdaňování příjmů se lze zmínit již v souvislosti s otrokářskou společností. Zde měli formu tzv. tributů (jednorázové platby vztahující se na půdu nebo na každého jedince). Ve starém Egyptě byly daně vybírány v naturální podobě, odvozovaly se z absolutního vlastnického práva panovníka. Ve starém Řecku po určitou dobu neexistovala daňová povinnost a daně byly placeny formou občanské uvědomělosti.⁴ V tomto období byly tedy odvody daňového charakteru nepravidelné a mnohokrát i dobrovolné.

S nástupem feudální společnosti se daně opět vybíraly formou tributů nebo organizovaných sbírek. S rozvojem státu byl daňový systém obohacen o nové typy daní, které se již nevyznačovaly nepravidelností výběru jako doposud a postupně začínaly mít peněžní podobu. Mezi první „daně“ tohoto období patří zejména:

- Akcízy – jednalo se o daně z prodeje, které měly dvě formy. Jednak postihovaly zboží formou spotřební daně a pak jako obchodové daně.
- Kontribuce – převážně nepravidelné odvody, které byly první formou přímých daní.
- Regály – poplatky za užívání práv, které patří panovníkovi.
- Domény – odvody z výnosů z panovníkova majetku.

V období liberalismu se daně staly pravidelnými a také i povinnými pro všechny. Jejich výše začala být ovlivňována i skutečnou výší příjmů a výnosů poplatníka. V dané době vznikaly první ucelené soustavy nepřímých i přímých daní. Dále byly definovány dva druhy přímých daní, a to důchodové a výnosové daně. Osobní důchodové daně byly zavedeny ve Velké Británii v roce 1799 pro financování válečných operací formou zdanění zisku. Od roku 1803 bylo zdanění rozšířeno na všechny příjmy. V ostatních vyspělých zemích se tato daň objevovala až od druhé poloviny 19. století. Tato daň se vztahovala výhradně na fyzické osoby, které byly rozděleny do tříd podle toho, co bylo základem daně. Byly zavedeny čtyři třídy:

⁴ Dle Šíroký (2008)

- I. třída zahrnovala daň z hlavy (jejímž plátcem byla hlava rodiny. Daň se platila za všechny členy rodiny, kteří dospěli do věku 16 let);
- Pod II. třídu spadali majitelé domů a pozemků;
- Ve III. třídě šlo o výdělkovou daň o pevné sazbě z čistého výtěžku obchodníků, živnostníků, průmyslníků a svobodných povolání;
- IV. třída progresivní sazbou zdaňovala služební platy zaměstnanců, které převyšovaly stanovenou hranici.

Dalším důležitým milníkem byl rok 1848. V tomto roce bylo zřízeno ministerstvo financí a to dne 20. 3. jako jedno ze čtyř nově vzniklých ministerstev Rakousko-Uherska.

Původní nahodilé, nepravidelné, často dobrovolné a naturální odvody daňového charakteru jsou změněny v povinné, pravidelné daně ve formě peněžního plnění. Také už daně nejsou pouze podpůrným zdrojem panovníkovy pokladny, ale staly se rozhodujícím příjmem veřejných rozpočtů. Daňové platby se také proměnily v neúčelové zdroje sloužící ke krytí nákladů veřejných rozpočtů. Toto srovnání je zobrazeno v Tab. 3.1 Geneze daní.

Tab. 3.1 Geneze daní

Znak	Počáteční stav	Současný stav
Charakter odvodu	povinný naturální nepravidelný	povinný peněžní pravidelný
Zdroj státního rozpočtu	podpůrný	rozhodující
Účel financování	výdaje panovníka	výdaje veřejných rozpočtů
Použití	účelové	universální
Přímé daně	daně majetkové	všeobecné důchodové
Nepřímé daně	výnosové	obratové (DPH)

Zdroj: Vlastní zpracování

3.1 Vývoj daní na území dnešní České republiky před rokem 1993

Stejně jako ve světě, tak i na území dnešní České republiky byly daně v českých zemích původně dobrovolnou platbou, která se uskutečňovala v naturálních svobodných občanů a obyvatel královských měst. Byl to obnos, který se pravidelně a nenávratně odčerpával z rodinných rozpočtů ve prospěch veřejného peněžního fondu.

V období první Československé republiky se živnostenská daň nazývala daní výdělkovou. Výdělková daň byla zavedena již koncem roku 1812. Plnila funkci tarifní daně z provozování živnosti. Dále zde existovala tzv. daň třídní, jednalo se v podstatě o daň z majetku. Daň osobní byla v této době koncipovaná jako daň z hlavy, týkala se osob starších sedmnácti let.

Zákonem č. 220/1896 ř. z., o osobních daních přímých byla zavedena důchodová daň na území dnešní České republiky. K vlastním příjmům poplatníka se začal přičítat příjem samostatně nezdaněných osob, které žily s poplatníkem ve společné domácnosti. Co se týče sazby daně, tak ta byla nejprve stanovena pevnou částkou, následně byla odstupňována progresivním způsobem. K placení daně docházelo dvakrát ročně, jen u osob, které byly ve veřejné službě, se daň srážela již při výplatě.

Po konci 2. světové války (1945 – 1948) postihovala důchodová daň příjmy fyzických osob z pozemků, budov, z výdělečného podnikání, z kapitálu a ze zaměstnání. Zatížení touto daní bylo progresivní.

Zákonem č. 109/1947 Sb., o dani ze mzdy, byla do daňové soustavy zavedena daň ze mzdy. Této dani podléhaly osoby, které pobíraly důchod, a také fyzické osoby, které měly příjem z pracovního poměru. Daň se již při výplatě začala srážet procentuální sazbou.

Daň ze mzdy byla dále upravena zákonem č. 76/1952 Sb., o dani ze mzdy, který platil až do zavedení zákona č. 2012/1992 Sb., o soustavě daní. Dani ze mzdy podléhala mzda za práci. Byly to vlastně veškeré příjmy, které plynuly poplatníkovi z pracovního poměru nebo v souvislosti s ním, funkčních požitků, ze zaměstnání vykonávaných v poměru podobnému pracovním poměrům, stipendia atd. Hrubá mzda, která byla vyplacená poplatníkovi ve mzdovém období, byla brána jako základ daně. Sazba daně byla klouzavě progresivní.

3.2 Nejvýznamnější změny v zákoně o daních z příjmů od roku 1993

V minulosti došlo mnohdy k novelizacím zákona o daních z příjmů, v této kapitole jsou popsány nejvýznamnější změny.

Prvním významným krokem bylo ukotvení nové daňové soustavy České a Slovenské republiky zákonem č. 212/1992 Sb., o soustavě daní. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1.1.1993 vznikl jednak z důvodu zmodernizování českého daňového systému, ale také kvůli přiblížení se k evropským standardům. Ve stejném roce vznikl také zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Daň z příjmů byla prostřednictvím tohoto zákona rozdělena do dvou základních skupin. První tvoří daň z příjmů fyzických osob, která nově zahrnovala daň ze mzdy, daň z příjmů z literární a umělecké činnosti a daň z příjmů obyvatelstva, viz Tab. 3.2 Sloučení přímých daní. Druhou skupinu tvoří daň z příjmů právnických osob. Další novinkou bylo vyloučení příspěvků, které se začali vybírat jako pojistné na sociální pojištění, na zdravotní pojištění a příspěvky na státní politiku zaměstnanosti.

Tab. 3.2 Sloučení přímých daní

XXXX - 1993	1993- 2014
Daň ze mzdy	Daň z příjmů fyzických osob
Daň z příjmů z literární a umělecké činnosti	
Daň z příjmů obyvatelstva	

Zdroj: Vlastní zpracování

Od roku 1993, kdy nabyl zákon č. 586/1992 Sb. prošel mnoha novelizacemi, nejvíce se mění oblasti týkající se sazeb daně, předmětu daně, slev na dani, odčitatelných položek a nezdanitelných částí základu daně.

3.2.1 Sazby daně a daňová pásma

Sazba daně byla vymezena prvních 15 let jako klouzavě progresivní. V letech 1993 – 2007 došlo postupně ke snížení počtu daňových pásem z původních šesti (v letech 1993-1995) postupně na pět (v letech 1996-1999) a čtyři (2000-2007). Od roku 2008 došlo k zavedení jednotné sazby daně, byla tedy zavedena jako lineární.

Dle § 16 zákona č. 586/1992 Sb., je sazba daně progresivní a je stanovena tak, aby vylučovala příspěvky do sociálních fondů, a zároveň zaručovala, aby nedocházelo k výraznému poklesu příjmů na pojistném a dani. Výše daňové sazby platné v roce 1993 jsou uvedeny v Tab. 3.3 Sazba daně v roce 1993.

Tab. 3.3 Sazba daně v roce 1993

Ze základu daně		Daň
od Kč	do Kč	

0	60 000	15 %		
60 000	120 000	9 000 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	60 000 Kč
120 000	180 000	21 000 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	120 000 Kč
180 000	540 000	36 000 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	180 000 Kč
540 000	1 080 000	151 200 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	540 000 Kč
1 080 000	a výše	367 200 Kč + 47 %	ze základu přesahujícího	1 080 000 Kč

Zdroj: Zákon č. 586/1992 Sb.

První novelizace v oblasti sazby daně proběhla již v roce 1994. Fyzické osoby, které spadaly do nejvyššího pásma, díky ní zaznamenaly nepatrnou úlevu. Došlo ke změně sazby z 47 % na 44 %. A hned o rok později se sazba ve stejném daňovém pásmu snížila ještě o 1 %, tzn. z 44 % na 43 %. Ostatní pásma zůstala nedotčena.

K výraznější změně došlo již v roce 1996, kdy vzešel v platnost zákon č. 149/1995 Sb. Došlo k úpravě hranic pásem a zrušení nejvyššího pásma. Všechny tyto změny znázorňuje Tab. 3.4 Sazba daně v roce 1996.

Tab. 3.4 Sazba daně v roce 1996

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	84 000	15 %		
84 000	144 000	12 600 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	84 000 Kč
144 000	204 000	24 600 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	144 000 Kč
204 000	564 000	39 600 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	204 000 Kč
564 000	a výše	154 800 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	564 000 Kč

Zdroj: Zákon č. 149/1995 Sb.

V roce 1997 opět došlo ke změně rozpětí pásem, sazba zůstala stejná, viz Tab. 3.5. Sazba daně v roce 1997.

Tab. 3.5 Sazba daně v roce 1997

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	84 000	15 %		
84 000	168 000	12 600 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	84 000 Kč
168 000	252 000	29 400 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	168 000 Kč
252 000	756 000	50 400 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	252 000 Kč
756 000	a výše	211 680 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	756 000 Kč

Zdroj: Zákon č. 316/1996 Sb.

Stejně jako předchozí roky, došlo i v roce 2008 k dalšímu zvyšování rozpětí pásem. Ovšem jak si můžeme všimnout v Tab. 3.6 Sazba daně v roce 1998.

Tab. 3.1 Sazba daně v roce 1998

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	91 440	15 %		
91 440	183 000	13 715 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	91 440 Kč
183 000	274 200	32 028 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	183 000 Kč
274 200	822 600	54 828 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	274 200 Kč
822 600	a výše	230 316 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	822 600 Kč

Zdroj: Zákon č. 210/1997 Sb.

Posledním rokem, kdy se změnily jen hranice daňových pásem, byl rok 1999, v Tab. 3.7 Sazba daně v roce 2009 můžeme tyto změny pozorovat.

Tab. 3.7 Sazba daně v roce 1999

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	102 000	15 %		
102 000	204 000	15 300 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	102 000 Kč
204 000	312 000	35 700 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	204 000 Kč
312 000	1 104 000	62 700 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	312 000Kč
1 104 000	a výše	316 140 Kč + 40 %	ze základu přesahujícího	1 104 000 Kč

Zdroj: Zákon č. 333/1998 Sb.

V roce 2000 došlo ke zrušení nejvyššího pásma. Jak můžeme vidět v Tab. 3.8 Sazba daně v roce 2000.

Tab. 3.8 Sazba daně v roce 2000

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	102 000	15 %		
102 000	204 000	15 300 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	102 000 Kč
204 000	312 000	35 700 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	204 000 Kč
312 000	a výše	62 700 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	312 000Kč

Zdroj: Zákon č. 129/1999 Sb.

V letech 2001 – 2005 nedocházelo k žádným změnám v § 16 a zákonem č. 492/2000 Sb., byla po dobu těchto pěti let stanovena sazba daně, kterou znázorňuje Tab. 3.9 Sazba daně v letech 2001 – 2005.

Tab. 3.9 Sazba daně v letech 2001 - 2005

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	109 200	15 %		
109 200	218 400	16 380 Kč + 20 %	ze základu přesahujícího	109 200 Kč
218 400	331 200	38 220 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	218 400 Kč
331 200	a výše	66 420 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	331 200 Kč

Zdroj: Zákon č. 492/2000 Sb.

Poslední změna, která se uskutečnila ještě před zrušením progresivní sazby, spočívala ve snížení sazby daně v prvních dvou daňových pásmech. Tuto změnu znázorňuje Tab. 3.10 Sazba daně v letech 2006 – 2007. V roce 2007 se sazba daně už neměnila.

Tab. 3.10 Sazba daně v letech 2006 - 2007

Ze základu daně		Daň		
od Kč	do Kč			
0	121 200	12 %		
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	ze základu přesahujícího	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	ze základu přesahujícího	218 400 Kč
331 200	a výše	61 212 Kč + 32 %	ze základu přesahujícího	331 200 Kč

Zdroj: Zákon č. 545/2005 Sb.

Nejvýraznější a také asi nejdiskutovanější změna od roku 1993 nastala právě v roce 2008, kdy došlo k zavedení jednotné sazby daně pro všechny fyzické osoby ve stejné výši, která nahrazuje progresivní zdanění mezd zaměstnanců a podnikatelů. Sazba daně byla stanovena na 15% a v této výši zůstala doposud. Daňové zatížení je v České republice podle Eurostatu mírnější, než činí průměr v Evropské unii. V současné době disponuje v rámci Evropské Unie nižší sazbou daně z příjmů fyzických osob pouze šest států.⁵

Ovšem v roce 2013 došlo k zavedení tzv. solidárního zvýšení daně (dále jen solidární daň), které bylo do zákona zakomponováno díky daňovému balíčku, který byl přijat v souvislosti se snižováním schodku státního rozpočtu. Tato změna je platná pro tři zdaňovací období, posledním rokem, kdy se tedy použije je rok 2015.

⁵ Dle Taxation trends in the European Union. *Eurostat*. [2014]. [online] [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/index_en.htm

Solidární daň upravuje § 16a, §38g odst. 4 a § 38ha zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů (dále jen ZoDP). Dle § 16a ZoDP činí solidární daň 7 % z rozdílu mezi příjmem a 48násobkem průměrné mzdy. Za příjem se považuje čistý příjem z podnikatelské nebo jiné samostatné výdělečné činnosti a u zaměstnanců úhrn zdanitelných příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků.

3.2.2 Nezdánitelné části základu daně

Další oblastí, která prodělala nespočetně změn je oblast nezdanitelných částí základu daně (dále jen nezdanitelné části). Nezdanitelné části základu daně definuje § 15 ZoDP. V současné době tento paragraf pojímá odlišné nezdanitelné části, než tomu bylo v původní podobě v roce 1993. Odpočty tohoto typu se nejčastěji uplatňují ročně v daňovém přiznání nebo při ročním zúčtování daně.

3.2.2.1 Původní úprava z roku 1993

V roce 1993 byla většina dnešních slev nebo daňových zvýhodnění zakomponována právě do § 15 ZoDP, který upravuje právě nezdanitelné části. V roce 1993 se takto dalo od základu daně odečíst část na

- poplatníka,
- vyživované dítě žijící ve společné domácnosti s poplatníkem (nejvýše však na čtyři děti),
- druhý z manželů žijící s poplatníkem ve společné domácnosti (v případě, že nemá vlastní příjem přesahující 20 400 Kč ročně),
- částečný invalidní důchod,
- plný invalidní důchod (+ ZTP/P).

Dále se dle §15 ZoDP dala v roce 1993 odečíst hodnota darů, darovaná vybraným jednotkám. Tato nezdanitelná část je v zákoně i v současnosti. Pro uplatnění musí ovšem úhrnná hodnota darů přesáhnout 2 % ze základu daně, nebo alespoň 1000 Kč. Nejvýše lze však odečíst částku ve výši 10 % ze základu daně. Částky, které bylo možné odečíst od základu daně, znázorňuje Tab 3.11 Nezdanitelné části základu daně v roce 1993.

Tab. 3.11 Nezdanitelné části základu daně v roce 1993

Název nezdanitelné části základu daně v roce 1993	Částka snižující základ daně
• Poplatník	20 400 Kč
• Vyživované dítě	9 000 Kč
• Manžel/ka	12 000 Kč
• Částečný invalidní důchod	6 000 Kč
• Plný invalidní důchod	12 000 Kč
• ZTP/P	36 000 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

3.2.2.2 Změny nezdanitelných částí základu daně 1994-2014

Postupem času probíhaly novelizace ZoDP, samozřejmě byl často novelizován i §15. Docházelo jak ke zvyšování původních částek, tak i k přidání nových položek.

Nejzásadnější změnou roku 1994 je zavedení odečtu pro poplatníka, který je studentem. Tuto nezdanitelnou část si může odečíst poplatník, který je žákem nebo studentem soustavně se připravujícím na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem a pokud tomuto poplatníkovi plynou příjmy ze závislé činnosti dle § 6 odst. 1 písmeno a). Dále došlo k oddělení odpočtu na držitele průkazu ZTP-P od odpočtu pro poplatníka pobírajícího plný invalidní důchod.

Co se týče hodnoty darů, tak od roku 1997 je možné jako dar považovat i hodnotu jednoho odběru krve bezpříspěvkového dárce, která je v zákoně oceněna částkou 2 000 Kč.

Úroky zaplacené z úvěrů ze stavebního spoření a hypotečního úvěru si můžeme odečíst již od roku 1998. V tomto roce došlo k rozšíření § 15 o odstavec 10, které popisuje možnost od základu daně odečíst částku, která se rovná úrokům zaplaceným za zdaňovací období z úvěrů ze stavebního spoření nebo z hypotečního úvěru poskytnutého a použitého poplatníkem na financování bytových potřeb, přičemž celková částka úroků nesmí přesáhnout hranici 300 000 Kč.

V roce 2000 byl zaveden odečet příspěvků na penzijní připojištění se státním příspěvkem, který byl definován v novém odstavci 12 § 15. Nemůžeme ovšem odečíst celou hodnotu příspěvků, nýbrž hodnotu sníženou o 6 000 Kč. Tímto omezení nekončí, maximálně můžeme uplatnit částku ve výši 12 000 Kč.

Od roku 2001 si můžeme odečíst také částku zaplaceného pojistného na soukromé životní pojištění, maximálně lze v úhrnu odečíst 12 000 Kč. Smlouva musí být však uzavřena mezi poplatníkem (pojistníkem) a pojišťovnou a ne třetí osobou (zaměstnavatelem) ve prospěch poplatníka. Další podmínkou u daného odpočtu je výplata pojistného plnění nejdříve až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v roce, kdy poplatník dosáhne 60 let věku.

Členské příspěvky je možné odečíst až od roku 2004, díky těmto příspěvkům si můžeme snížit základ daně nejvýše 1,5 % zdanitelných příjmů, přičemž maximální částka je 3 000 Kč za zdaňovací období. Organizace, které jsou tyto příspěvky placeny, musí uskutečňovat činnosti spočívající v obhajobě sociálních a hospodářských zájmů zaměstnanců v rozsahu dle zvláštního právního předpisu.

V roce 2005 byla nezdánitelná část na vyživované dítě přeměněna na daňové zvýhodnění na vyživované dítě upravené v novém § 35c. Kvůli této úpravě došlo k reorganizaci § 15. Dle § 35c má na daňové zvýhodnění na vyživované dítě nárok poplatník uvedený v § 2 ZoDP, ovšem pokud neuplatňuje slevy podle § 35a a § 35b. Tuto slevu může poplatník uplatnit až do výše daňové povinnosti vypočtené podle ZoDP a v roce 2005 činí 6 000 Kč ročně. Jak můžeme vidět v Tab. 3.12 Nezdánitelná část na dítě vs. daňové zvýhodnění na dítě je nahrazení nezdánitelné části na dítě slevou výhodné pro poplatníky s nižšími příjmy, naopak poplatníci, jejichž příjem je vysoký a část tohoto příjmu spadá do posledního daňového pásma, na této změně prodělali. Je-li daň po osobních slevách nižší než daňové zvýhodnění vzniká tzv. daňový bonus. Specifikem této slevy je, že přichází na řadu až po uplatnění tzv. osobních slev na dani, k podrobnějšímu vysvětlení dojde v následující kapitole.

Tab. 3.12 Nezdánitelná část na dítě vs. daňové zvýhodnění na dítě

NČZD v roce 2004	Daňové zvýhodnění v roce 2005	Daň, po uplatnění NČZD Daň, po uplatnění daňového zvýhodnění				Daň, po uplatnění daňového zvýhodnění			
		15 %	20 %	25 %	32 %	15 %	20 %	25 %	32 %
		109 200	218 400	331 200	500 000	109 200	218 400	331 200	500 000
25 560	6 000	12 546	38 568	76 410	151 821	10 380	37 680	76 800	154 000

Zdroj: Vlastní zpracování

Nezdanitelné části, které byly do roku 2005 zařazené v § 15 odst. 1, se od roku 2006 nachází v § 35ba a § 35c a jsou přeměněny na slevy (viz kapitola 3.2.3 Slevy na dani).

Částku zaplacenou za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělání, pokud nebyly hrazeny zaměstnavatelem a nebyly uplatněny poplatníkem jako výdaj, si může poplatník odečíst od roku 2007. Poplatník si takto může odečíst maximálně 10 000 Kč, pokud je poplatníkem zdravotně postižená osoba, tak se tato hranice posouvám na 13 000 Kč, u poplatníků s těžším zdravotním postižením až na 15 000 Kč.

Postupné zvyšování původních částek je znázorněno v Tab. 3.13 Vývoj nezdanitelných částí.

Tab. 3.13 Vývoj nezdanitelných částí

NČZD	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999 - 2000	2001 - 2003	2004	2005
Poplatník	20 400	21 600	24 000	26 400	28 800	32 040	34 920	38 040	38 040	38 040
Dítě	9 000	10 800	12 000	13 200	14 400	18 000	21 600	23 520	25 560	XXX
Manžel/ka	12 000	12 000	12 000	12 000	16 800	18 240	19 884	21 720	21 720	21 720
Část. ID	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 540	7 140	7 140	7 140
Plný ID	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	12 000	13 080	14 280	14 280	14 280
ZTP/P	36 000	36 000	36 000	36 000	42 000	42 000	45 780	50 040	50 040	50 040
Student	xxx	6 000	6 000	6 000	9 600	9 600	10 464	11 400	11 400	11 400

Zdroj: Vlastní zpracování

3.2.3 Slevy na dani

Na začátku roku 2006 proběhl v České republice proces, díky kterému došlo k nahrazení nezdanitelných částí tzv. slevami na dani. Na rozdíl od NČZD, které upravují přímo základ daně, se slevy uplatňují přímo vůči vypočtené dani. Podmínky pro uplatnění těchto slev se shodují s podmínkami, které byly před rokem 2006 stanoveny u nezdanitelných částí.

Zpravidla každý poplatník uplatňuje slevu, na kterou získává právo již z jeho vlastní existence. Na daních si můžeme odečíst značnou částku, i pokud jeden z manželů má nízké vlastní příjmy. Podmínkou ovšem je, že osoba, na kterou se daná sleva uplatňuje, nesmí mít za kalendářní rok vlastní příjem vyšší než je stanovená hranice. Dalšími významnými slevami jsou slevy určené pro zdravotně

omezené poplatníky. Výše těchto slev je ovlivněna stupněm invalidity, tzn. nejnižší sleva je určena pro poplatníky pobírající důchod kvůli invaliditě 1. nebo 2. stupně, vyšší slevy dosahují poplatníci, kteří pobírají důchod pro invaliditu 3. stupně. Speciální slevu mají navíc zdravotně omezení poplatníci, kteří jsou držitelem průkazu ZTP-P. Studenti mají také nárok na slevu. Tuto slevu může studující poplatník uplatnit až do 26 let věku (do 28 let věku při prezenční formě studia v doktorském studijním programu). V Tab. 3.14 Vývoj slev na dani 2006 – 2013 jsou uvedeny změny v částkách, o které si můžeme snížit vypočtenou daň.

Tab. 3.14 Vývoj slev na dani 2006 – 2013

Sleva na dani	2005	2006 - 2007	2008 - 2010	2011	2012 - 2013
Poplatník	x	7 200	24 840	23 640	24 840
Manžel/ka	x	4 200	24 840	24 840	24 840
Částečný ID	x	1 500	2 520	2 520	2 520
Plný ID	x	3 000	5 040	5 040	5 040
ZTP/P	x	9 600	16 140	16 140	16 140
Student	x	2 400	4 020	4 020	4 020
Dítě	6 000	6 000	10 680	11 604 ⁶	13 404

Zdroj: Vlastní zpracování

V roce 2008 byl z § 35ba vynechán odstavec poplatníků pobírající starobní důchod a omezení možnosti uplatnit slevu na poplatníky. Dříve si poplatník, který pobíral starobní důchod z důchodového pojištění nebo zahraničního povinného pojištění stejného druhu vyšší než 38 040 Kč, nemohl základní slevu na poplatníka uplatnit.

3.2.4 Společné zdanění manželů

Manželům, kteří vyživují alespoň jedno dítě, bylo v roce 2005 ZoDP umožněno uplatnit tzv. společné zdanění manželů. Tato možnost byla ovšem zrušena ihned roku 2007 díky zavedení jednotné daňové sazby. Díky této možnosti si za určitých okolností mohli, a to i významně, snížit celkovou daňovou povinnost manželů. Manželé si mohli mezi sebe rozdělit společný základ daně (každý z nich si uplatnil jednu polovinu společného základu daně). Společný základ daně znamenal, že se sečetly dílčí základy daně podle § 6 až 10 upravených podle § 5 a 23 u obou manželů, snížený o nezdanitelné části pro oba manžele.

⁶ Platí i pro rok 2010.

Společné zdanění manželů uplatňuje každý z manželů ve svém daňovém přiznání, jež oba manželé podávají ve stejné lhůtě, tedy 31. 3. popřípadě 30.6. Existovaly ovšem i případy, kdy společné zdanění manželů nebylo možné použít, a to pokud alespoň jeden z manželů má stanovenou daň paušální částkou, má povinnost stanovit minimální základ daně, uplatňuje rozdělení příjmů a výdajů na spolupracující osoby, uplatňuje výpočet daně za více zdaňovacích období a uplatňuje si nezdánitelnou částku na manžela/ku.

Pro ilustraci je v Tab. 3.2 Společné zdanění manželů uveden příklad, kde je možné vidět, o kolik si mohli manželé snížit celkovou daňovou povinnost za rok 2006. Poplatník vykázal základ daně dle § 7 ZoDP ve výši 350 000 Kč. Manželka poplatníka je na mateřské dovolené a neměla ve zdaňovacím období žádné další příjmy. Výše sazby daně, v případě kdy si poplatník zdaňuje svoje příjmy, je 33 012 Kč + 25 % ze základu přesahujícího 218 400 Kč, jestliže manželé uplatňují společné zdanění manželů, tak jejich základ daně spadá do daňového pásma se sazbou 14 544 Kč + 19 % ze základu daně přesahujícího 121 200 Kč. Pro srovnání je uvedena i situace, kdy manželé neuplatňují společné zdanění manželů. Jak si můžeme všimnout, jestliže manželé uplatnili možnost společného zdanění, jejich daňová povinnost je o 26 173 Kč nižší.

Tab. 3.2 Společné zdanění manželů

<i>Položka</i>	<i>Manžel</i>	<i>Manželka</i>	<i>Společné zdanění manželů</i>	
<i>Příjem (hrubá mzda)</i>	350 000 Kč	0 Kč	350 000 Kč	
<i>Sociální pojistné 8 %</i>	28 000 Kč	0 Kč	28 000 Kč	
<i>Zdravotní pojistné 4,5 %</i>	15 750 Kč	0 Kč	15 750 Kč	
<i>Společný základ daně</i>	xxx Kč	Xxx Kč	306 250 Kč	
<i>Základ daně</i>	306 250 Kč	0 Kč	153 125 Kč	153 125 Kč
<i>Základ daně po zaokrouhlení</i>	306 200 Kč	0 Kč	153 100 Kč	153 100 Kč
<i>Záloha na daň</i>	60 183 Kč	0 Kč	20 605 Kč	20 605 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	7 200 Kč	0 Kč	7 200 Kč	7 200 Kč
<i>Daňové zvýhodnění na dítě</i>	6 000 Kč	0 Kč	6 000 Kč	0 Kč
<i>Záloha na daň po slevách</i>	46 983 Kč	0 Kč	7 405 Kč	13 405 Kč
<i>Celková daňová povinnost</i>	46 983 Kč		20 810 Kč	
<i>Čistá mzda</i>	259 268 Kč	0 Kč	145 720 Kč	139 720 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

3.2.5 Minimální základ daně

První zmínka o minimálním základu daně se objevila až v roce 2004. Minimální základ daně byl už od svého zavedení velmi kontroverzní, byl kritizován pro svoji nespravedlivost. V podstatě je sankcionován podnikatel, který vytvořil jen nízký zisk, nebo dokonce žádný. Je to minimální fiktivní základ daně poplatníka daně z příjmů, který provozuje podnikatelskou nebo jinou samostatně výdělečnou činnost, z kterého musí vypočítat a odvést daň. Týká se podnikatelů s příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy z živností a příjmy z jiného druhu podnikání dle zvláštních právních předpisů.

Minimální základ daně musí činit polovinu součinu všeobecného vyměřovacího základu a přepočítacího koeficientu pro účely důchodového zabezpečení a počtu kalendářních měsíců provozování výdělečné činnosti. V roce 2004 činil minimální základ daně 8 418,73935 Kč za měsíc provozování výdělečné činnosti.

3.2.6 Spolupracující osoba

Jestliže máme vysoký zisk z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti, tak máme možnost jej částečně rozdělit na svého manžela či dítě, tímto můžeme ušetřit jak na dani z příjmů, tak i sociálním pojištění. Podmínkou je, že tato osoba s námi musí žít ve společně hospodařící domácnosti. Další podmínkou je to, že výše přerozdělovaných podílů příjmů a výdajů musí být stejná.

Zákon umožňuje převést na manžela/ku maximálně 50 % příjmů a výdajů, avšak ne více než 540 000 Kč zisku. Za možnou nevýhodu můžeme považovat nemožnost odpočtu slevy na dani na manželku, pokud je spolupracující osobou. Pokud zisk rozdělujeme na manželku a další členy domácnosti, popřípadě jen na ostatní členy domácnosti, můžeme rozdělit maximálně 30 % svých příjmů i výdajů, maximálně to však může být 180 000 Kč zisku. Zde také platí podmínka, že nesmí být použita sleva na dítě.

K úspoře pak dojde, tím, že si každý zdaní část zisku sám ve svém daňovém přiznání, může být tak využito více slev na dani. Úspora na sociálním pojištění nastává, jestliže převedený zisk bude nižší než hranice, která pro zdaňovací období 2014 činí 62 261 Kč, to ovšem neplatí, pokud je činnost spolupracující osoby považována za hlavní.

3.2.7 Uplatnění výdajů procentem z příjmů

Paušální výdaje jsou nejjednodušším a často i nejvýhodnějším způsobem, jak uplatnit výdaje v daňovém přiznání. Největší výhodou uplatnění výdajů pomocí procenta z příjmů je, že nemusíme výši výdajů nijak evidovat a prokazovat. Jediné co musíme vést, jsou záznamy o příjmech a pohledávkách, které vznikly v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti. Vývoj paušálních výdajů od roku 1993 do současnosti můžeme pozorovat v Tab. 3.15 Vývoj paušálních výdajů.

Tab. 3.3 Vývoj paušálních výdajů

<i>Druh příjmu</i>	<i>1993 - 2000</i>	<i>2001 - 2004</i>	<i>2005 - 2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011 - 2014</i>
<i>ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství</i>	50 %	50 %	80 %	80 %	80 %	80 %
<i>z živností řemeslných</i>	25 %	25 %	60 %	80 %	80 %	80 %
<i>z živností, s výjimkou příjmů z živností řemeslných</i>	-	-	50 %	60 %	60 %	60 %
<i>z podnikání podle zvláštních předpisů</i>	-	25 %	40 %	60 %	40 %	40 %
<i>z užití nebo poskytnutí práv z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví</i>	30 %	30 %	-	60 %	40 %	40 %
<i>z výkonu nezávislého povolání, které není živností znalce, tlumočníka, zprostředkovatele</i>	30 %	25 %	-	-	40 %	40 %
<i>z činnosti insolvenčního správce</i>	-	-	-	-	40 %	40 %
<i>z pronájmu majetku zařazeného v obchodním majetku</i>	-	-	-	-	-	30 %

Zdroj: Vlastní zpracování

3.3 Současná úprava

Jak už bylo řečeno tak ZoDP je jedním z nejvíce novelizovaných zákonů, k zásadním změnám došlo i k 1. 1. 2015, proto je nutné rozebrat hlavní části ZoDP platné pro rok 2015. V roce 2015 došlo k více než 290 úpravám zákona. Za nejzásadnější se dá považovat zrušení konceptu jednoho inkasního místa pro příjmy veřejných rozpočtů, tato daňová úprava měla přijít v platnosti právě začátkem roku 2015. Pro potřeby praktické části této diplomové práce jsou zde rozebrány úpravy jak pro zdaňovací období roku 2014 tak i pro zdaňovací období roku 2015.

3.3.1 Poplatník daně

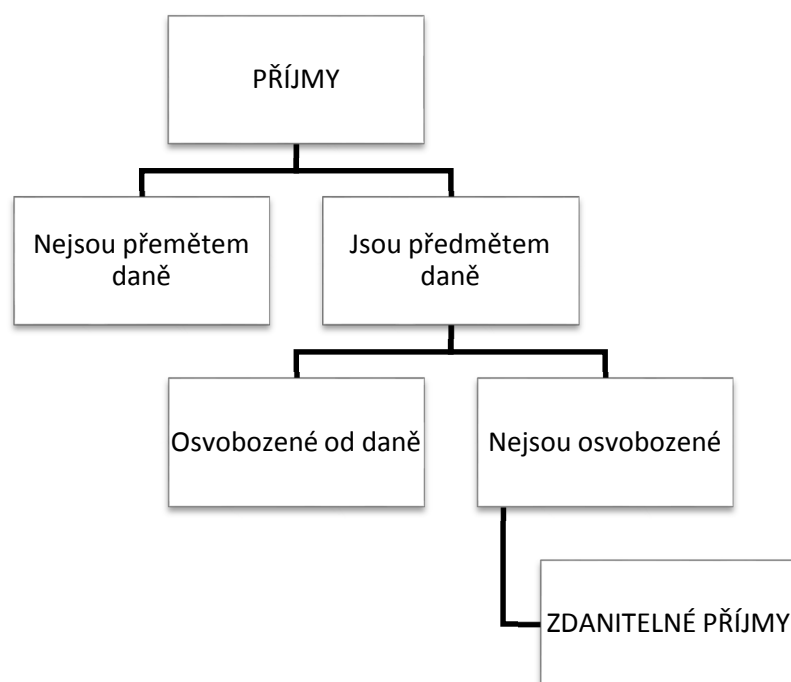
Poplatníkem daně z příjmů fyzických osob je osoba, jejíž příjem nebo majetek je dani podroben. Osoba poplatníka je definována v § 2 ZoDP. Poplatníci mohou být

bud' daňovými rezidenty České republiky, nebo daňovými nerezidenty. Daňový rezident České republiky je poplatník, jehož příjmy ze všech jeho zdrojů na území domácí země i ze zahraničí podléhají zdanění v České republice, tzn., musí ke zdanění přiznat veškeré své celosvětové příjmy. Naopak daňový nerezident má omezenou daňovou povinnost, tzn. platí jen za tuzemské příjmy. K daňovým nerezidentům patří i poplatníci, kteří se na území našeho státu zdržují pouze za účelem studia nebo léčení. Tento poplatník zde musí pobývat alespoň 183 dnů v příslušném kalendářním roce, a to souvisle nebo i v několika obdobích.

3.3.2 Předmět daně

Jak už bylo řečeno na začátku, předmětem daně se obecně rozumí jednoznačné a úplné určení rozsahu objektu zdanění zákonem, jímž se ukládá konkrétní daňová povinnost. Příjmy, které jsou předmětem daně a nejsou osvobozeny, jsou tzv. zdanitelnými příjmy, což znázorňuje Obr. 3.1 Zdanitelné příjmy. V případě daně z příjmů fyzických osob, která je v této práci rozebráno, jde o hrubé příjmy. Předmět daně je definován § 3 ZoDP. Vzhledem k tomu, že vymezení předmětu daně je velice široké, je třeba i vymezit o příjmy, které do předmětu nepatří, což nalezneme v § 6 ZoDP.

Obr. 3.1 Zdanitelné příjmy

Zdroj: Vlastní zpracování

Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou veškeré příjmy poplatníků, ovšem některé z nich jsou vyňaty, jiné jsou osvobozeny. Tyto příjmy můžeme dělit na příjmy ze závislé činnosti, příjmy ze samostatné výdělečné činnosti, příjmy z nájmu, příjmy z kapitálového majetku a ostatní příjmy. Jednotlivé druhy příjmů tvoří tzv. dílčí základy daně (dále jen DZD).

Předmětem této zkoumané daně nejsou např. příjmy získané nabytím akcií nebo podílových listů dle zvláštního právního předpisu, úvěry a zápůjčky, příjmy z rozšíření nebo vypořádání společného jmění manželů, příjem plynoucí z titulu spravedlivého zadostiučinění přiznaného Evropským soudem pro lidská práva, příjem plynoucí poplatníkovi, který vypomáhá s domácími pracemi v zahraničí, příjmy získané převodem majetku mezi osobami blízkými v souvislosti s ukončením provozování zemědělské činnosti zemědělského podnikatele, příjem plynoucí z vypořádání mezi podílovými spoluvlastníky, částka uhrazená zdravotní pojišťovnou, o kterou byl překročen limit regulačních poplatků a doplatků na léčiva nebo potraviny dle zvláštních právních předpisů atd.

3.3.3 Osvobození od daně

Kompletní výčet příjmů včetně podmínek nalezneme v § 4 ZoDP. Dalšími ustanoveními jsou § 4a - Osvobození bezúplatných příjmů. Tento nový paragraf je reakcí na zrušení daně dědické a darovací, § 10 odst. 3 - Osvobození ostatních příjmů, díky němuž jsou osvobozeny příležitostné příjmy, výhry, příjmy z prodeje cenných papírů a ostatních bezúplatných příjmů a § 6 odst. 9 písm.l) - Příjmy za práci žáků a studentů z praktického vyučování a praktické přípravy, což je od roku 2014 zcela nové osvobození.

Díky zavedení nového občanského zákoníku se můžeme u osvobození příjmů fyzických osob setkat s řadou změn. Nyní se zaměříme na osvobození, se kterými se setkáváme asi nejčastěji. Nejdříve se podíváme na osvobození v rámci majetku. U prodeje rodinného domu a jednotky (jednotky, která nezahrnuje nebytový prostor) se můžeme setkat s tzv. časovým testem, tzn. tento příjem z prodeje je osvobozen, pokud ve výše uvedeném nemovitém majetku měl prodávající bydliště nejméně po dobu dvou let bezprostředně před prodejem nebo po dobu kratší dvou let, pokud použije získané prostředky na uspokojení bytové potřeby. Zmíněné osvobození se však netýká příjmů z prodeje těchto nemovitých věcí, pokud jsou nebo byly zahrnuty

do obchodního majetku. V zákoně je ošetřena i situace kdy prodávající v prodávaném rodinném domě nebo jednotce nebydlel. Příjem z tohoto prodeje je osvobozen, jestliže doba mezi nabytím vlastnického práva a jejich prodejem přesáhne dobu pěti let. Doba pěti let se pak zkracuje o dobu, po kterou byly tyto nemovitosti prokazatelně ve vlastnictví zůstavitele, který byl v příbuzenském vztahu se současným vlastníkem.

Od DzPFO je osvobozena převážná většina příjmů z prodeje movitých věcí. Osvobození se nevztahuje na příjmy z prodeje cenného papíru, motorových vozidel, letadel a lodí, nepřesahuje-li doba mezi nabytím a prodejem dobu jednoho roku. Stejně tak jak tomu bylo i u nemovitých věcí se osvobození nevztahuje na příjmy z prodeje, pokud jsou nebo byly zahrnuty do obchodního majetku a to po dobu pěti let od jejich vyřazení z obchodního majetku.

Časový test se objevuje i u prodeje cenných papírů, v této oblasti také došlo ke změně, tento příjem je osvobozen, pokud přesáhne doba mezi nabytím a prodejem cenného papíru dobu tří let. Ještě v roce 2013 činila tato doba pouhých šest měsíců, toto poměrně významné prodloužení je kompenzováno osvobozením příjmů z prodeje cenných papírů a příjmů z podílů připadajících na podílový list při zrušení podílového fondu, pokud jejich úhrn u poplatníka nepřesáhne ve zdaňovacím období částku 100 000 Kč.

Pro osvobození příjmů z příležitostných činností nebo z příležitostného nájmu movitých věcí, včetně příjmů ze zemědělské výroby a lesního a vodního hospodářství, pokud nejsou provozovány podnikatelem, je dána hranice 30 000 Kč.

3.3.4 Základ daně

Základ daně z příjmů fyzických osob se v České republice vypočítává jako součet DZD z příjmů (tj. § 6 - § 10 ZoDP). Pro každý DZD platí odlišná využitelnost těchto příjmů.

V rámci daně z příjmů fyzických osob je asi nejvýznamnější DZD ze závislé činnosti. Příjmy, které se do toho dílčího základu daně započítávají, jsou vyjmenovány v § 6 ZoDP. Pod tento § spadají plnění ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního, služebního nebo členského poměru a obdobného poměru, neopomenutelné jsou i funkční požitky (platy a plnění za výkony funkcí představitelů

státní moci, některých státních orgánů a soudců). Dle tohoto paragrafu se také zdaňují příjmy za práci člena družstva, společníka společnosti s ručením omezeným a komanditisty komanditní společnosti. Zbytek společníků, tedy společníci veřejné obchodní společnosti a komanditisty komanditní společnosti, zdaňuje svůj příjem podle § 7. Toto rozdělení spočívá v ručení za závazky společnosti. Další velkou skupinou jsou odměny členů orgánů právnické osoby, orgánů právnické osoby a likvidátora. Výše uvedené příjmy mohou mít jak formu pravidelnou, tak i jednorázovou. DZD je příjem ze závislé činnosti nebo funkční požitek.

Příjmem ovšem nejsou pouze peněžité plnění, ale rovněž i nepeněžité plnění. Nejrozšířenějším nepeněžitým plněním je bezplatné poskytnutí motorového vozidla k používání pro služební i soukromé účely. Za příjem zaměstnance se dle ZoDP považuje částka ve výši 1 % vstupní ceny (ceny včetně DPH) vozidla za každý i započatý kalendářní měsíc poskytnutí vozidla. Je-li částka takto vypočtená částka nižší než 1 000 Kč, považuje se za příjem zaměstnance částka ve výši 1 000 Kč. § 6

ZoDP zahrnuje také specifické případy příjmů, které se týkají přímo závislé činnosti a funkčních požitků, které nejsou předmětem daně nebo jsou osvobozeny. Mezi nejvýznamnější příjmy, které nejsou předmětem daně, můžeme považovat náhrady cestovních výdajů do výše stanovené zákoníkem práce, hodnotu osobních ochranných pracovních pomůcek, částky přijaté zálohově od zaměstnavatele za účelem jejich výdaje jeho jménem, náhrady za opotřebení vlastního náradí a povinná plnění zaměstnavatele na vytváření a dodržování pracovních podmínek. Co se týče osvobozených příjmů tak mezi nejvýznamnější příjmy patří hodnota stravování poskytovaného ke spotřebě na pracovišti, nepeněžité plnění do výše 10 000 Kč poskytovaná z fondu kulturních a sociálních potřeb, ze sociálního fondu, ze zisku po jeho zdanění (např. rekreace a zájezdy), příjmy do výše 500 000 Kč poskytnuté zaměstnancům jako sociální výpomoc, platba v celkovém úhrnu nejvýše 30 000 Kč ročně jako příspěvek na penzijní a soukromé životní pojištění. Příjmy, které plynou poplatníkovi daně z příjmů fyzických osob na základě dohody o provedení práce, jejichž úhrnná částka u téhož zaměstnavatele nepřesáhne za kalendářní měsíc částku 10.000 Kč a zaměstnanec u tohoto zaměstnavatele nepodepsal prohlášení, jsou samostatným základem daně pro zdanění daní vybíranou srážkou podle zvláštní sazby daně.

Dalším velice rozšířeným příjmem vedle příjmů ze závislé činnosti je příjem ze samostatné činnosti, jež je rozebrán v § 7 ZoDP. Hned v odstavci 1 a 2 jsou vyjmenovány příjmy, které do této kategorie patří, nejobvyklejšími jsou příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, ze živnostenského a jiného podnikání a podíl společníka veřejné obchodní společnosti a komplementáře komanditní společnosti na zisku. Na rozdíl od § 6 jsou zde DZD příjmy snižované o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Osoba samostatně výdělečně činná má dvě možnosti jak stanovit výdaje. První možností je uplatnit výdaje ve skutečné výši. Nejjednodušší a často i nejvýhodnějším způsobem je paušální výdaj. Poplatník nemusí prokazovat žádné daňové výdaje, vypočítá si výdaje procentem ze svých příjmů, tedy z peněz, které obdržel v příslušném roce. Pro zdaňovací období 2015 lze uplatnit následující výdaje ve výši:

- 80 % pro příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a pro příjmy ze živností řemeslných, nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 1 600 000 Kč,
- 60 % pro příjmy z živností mimo živností řemeslných, nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 1 200 000 Kč,
- 40 % pro příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů, pro příjmy plynoucí užití nebo poskytnutí práv z průmyslového či jiného duševního vlastnictví, autorských práv včetně práv příbuzných práv autorskému, a to včetně příjmů z vydávání, rozmnožování a rozšiřování literárních a jiných děl vlastním nákladem, z jiné samostatné výdělečné činnosti, nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 800 000 Kč,
- 30 % pro příjmy z pronájmu, nejvýše lze však uplatnit výdaje do částky 600 000 Kč.

Jak si můžeme všimnout, bylo zavedeno omezení pro výdajové paušály. Pro výpočet výdajů za rok 2014 byla zavedena maximální částka paušálních výdajů u příjmů z tzv. svobodných povolání⁷. Pro zdaňovací období 2015 jsou zavedeny limity i u ostatních příjmů, a to limit pro nejvyšší, 80 % paušál, ve výši 1 600 000 Kč a pro

⁷ Jako svobodné povolání je většinou označováno podnikání fyzické osoby, pokud podniká na základě jiného než živnostenského zákona, ve většině případů jsou to osoby, které mají příjmy na základě autorského zákona nebo zvláštních předpisů.

60procentní paušál pak 1 200 000 Kč. Nyní se vyplatí výdaje procentem hlavně do u příjmů nepřesahujících 2 mil Kč.

Zvláštní možností je stanovení tzv. daně paušální částkou. ZoDP se paušální daní zabývá v § 7a, zde jsou vymezeny hlavně podmínky, které musí být splněny. O tuto možnost stanovení daně může požádat pouze poplatník, kterému kromě osvobozených příjmů a příjmů zdanitelných zvláštní sazbou daně, plynou jen příjmy ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství, příjmy ze živnosti nebo příjmy z jiného podnikání podle zvláštních předpisů. Dále musí mít poplatník za bezprostředně předcházející 3 zdaňovací období roční příjmy menší než 5 000 000 Kč. Také musí provozovat činnost bez zaměstnanců nebo spolupracujících osob. Tato možnost byla zavedena hlavně kvůli drobným podnikatelům, má jim značně zjednodušit administrativu. Pakliže jsou splněny všechny uvedené podmínky, tak si může poplatník zažádat o stanovení paušální daně. Daň se stanovuje na základě předpokládaných příjmů a předpokládaných výdajů k těmto příjmům.

Příjmy z kapitálového majetku uvádí § 8 ZoDP. Tyto příjmy plynou ze zdroje, kterým je vždy držba nějakého finančního majetku. Za nejdůležitější příjmy z kapitálového majetku můžeme považovat:

- podíly na zisku z majetkového podílu na akciové společnosti, na společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti, nebo na zisku z členství v družstvu,
- podíly na zisku tichého společníka,
- úroky, výhry a jiné výnosy z vkladů na vkladních knížkách, úroky z peněžních prostředků na účtu,
- výnosy z vkladních listů,
- dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem,
- plnění ze soukromého životního pojištění po snížení o zaplacené pojistné,
- úroky a jiné výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček, úroky z prodlení, poplatky z prodlení, úroky z práva na dorovnání, úroky z vkladů na běžných účtech,
- úrokové a jiné výnosy z držby směnek.

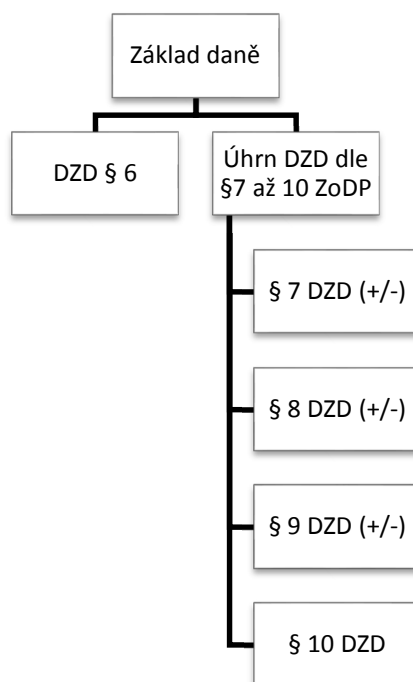
Některé z těchto příjmů se zdaňují přímo u zdroje, tzn., že příjemce dostane čistý výnos. Další část příjmů se naopak zdaňuje až v rámci ročního daňového přiznání. Základem daně jsou zde převážně příjmy, výdaje se objevují pouze ojediněle.

Naposledním DZD dle § 9, který vymezuje příjmy z nájmu. Ty plynou z jakéhokoli pronájmu nemovitých věcí a bytů nebo z pravidelného pronájmu movitých věcí. Základem daně tohoto DZD jsou příjmy snížené o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Poplatník, který pobírá příjmy zahrnuté v tomto paragrafu, má možnost uplatnit výdaje stanovené procentem z příjmů.

Pátý a zároveň poslední DZD tvoří ostatní příjmy. Spadají sem zbylé příjmy, které nevyhovují ani jedné z výše uvedených kategorií. Příkladem těchto příjmů mohou být příjmy z příležitostných činností, příjmy z příležitostného pronájmu movitých věcí, příjmy ze zemědělské výroby, která není provozována podnikatelem atd. Základem daně je příjem snížený o příslušné výdaje. Jsou-li výdaje vyšší než příjem, k rozdílu se nepřihlíží, tzn. DZD je roven 0. Pro příjmy zařazené k tomuto DZD platí, že jsou od daně z příjmů osvobozeny, pokud jejich úhrn nepřesáhne ve zdaňovacím období částku 30 000 Kč.

Většina poplatníků nemá všech pět DZD současně, ale obvykle jeden nebo dva. Pouze u příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti a z pronájmu mohou mít vyšší výdaje než příjmy, což má za následek ztrátu, kterou si poplatník může snížit úhrn ostatních DZD, ovšem s výjimkou příjmů ze závislé činnosti. Jak už bylo zmíněno dříve, tak teprve souhrn všech DZD představuje základ daně z příjmů, což znázorňuje následující Obr. 3.2 Stanovení základu daně.

Obr. 3.2 Stanovení základu daně

Zdroj: Vlastní zpracování

3.3.5 Nezdanitelné části základu daně

Dalším krokem stanovení daňové povinnosti je stanovení celkového základu daně, ten získáme vyloučením odčitatelných položek a nezdanitelných částí základu daně (dále jen NČZD) z tzv. obecného základu daně. Tato úprava se provádí v daňovém přiznání nebo při ročním zúčtování daně. V současné době mají NČZD formu nestandardních odpočtů, tzn., nejsou vyjádřeny přesnou částkou, ale zpravidla jsou tyto odpočty nějak limitovány. NČZD upravuje ZoDP v § 15, který vymezuje šest různých odpočtů. Tyto NČZD jsou vymezeny již v kapitole 3.2.2 Nezdanitelné části základu daně.

3.3.6 Sazba daně

Dalším krokem ke správnému určení daňové povinnosti je zaokrouhlení základu daně a stanovení sazby daně. Tuto problematiku řeší § 16 ZoDP. Základ daně se u fyzických osob vždy zaokrouhluje na celá sta Kč dolů. Pro zdaňovací období 2015 zůstává v platnosti daň ze sníženého a zaokrouhleného základu daně ve výši 15 %.

3.3.7 Sleva na dani

Vypočtená daňová povinnost ovšem nemusí být konečným výsledkem. Od vypočtené daně si můžeme odečíst slevy. Základní slevu na poplatníka si může uplatnit každý poplatník, který pobíral alespoň část roku zdanitelné příjmy. Za rok 2014 i 2015 dosahuje sleva 24 840 Kč. Pro roky 2013 a 2014 platilo omezení, že si tuto slevu nemohli uplatňovat pracující důchodci. Díky rozhodnutí ústavního soudu, který toto omezení zrušil, si tuto slevu mohou znovu uplatit i důchodci, a to jak za rok 2014, tak i prostřednictvím dodatečného daňového přiznání za rok 2013. Je nutné zmínit, že když máme příjmy jen část roku, tak se sleva na poplatníka nijak nekrátí, zvýhodnění použijeme celé, bez ohledu na to, jestli jsme vydělávali celý rok nebo jen část.

V daňovém přiznání k dani z příjmu za rok 2014 si může jeden z rodičů za každé vyživované dítě, žijící ve společné domácnosti odečíst částku 13 404 Kč. V roce 2015 si rodiče s dvěma a více dětmi polepší. Sleva za první dítě zůstává stejná, ale na druhé a třetí dítě se zvedá. Jeden z rodičů za vyživované dítě v závislosti na počtu žijících s ním ve společně hospodařící domácnosti si tedy může odečíst částku:

- 13 404 Kč ročně na jedno dítě (měsíčně to pak činí 1 117 Kč),
- 15 804 Kč ročně na druhé dítě (měsíčně 1 317 Kč) a
- 17 004 Kč ročně na třetí a každé další dítě (měsíčně 1 417 Kč).

Jestliže je dítě zdravotně postižené, sleva se dvojnásobí. Pokud podmínky pro uplatnění slevy⁸, trvají jen část roku, uplatníme 1/12 částky. Sleva na dítě má jednu specifickou vlastnost, pokud se po jejím uplatnění dostane daň do záporných čísel, tak nám tato částka bude vyplacena ve formě daňového bonusu. Toto je ovšem limitováno horní hranicí 60 300 Kč a spodní hranicí 100 Kč. Na uplatnění daňového bonusu mají nárok pouze rodiče, kteří si v daném zdaňovacím období vydělali alespoň 48 000 Kč, započítávají se pouze příjmy uvedené v § 6 – 10 ZoDP.

Pokud nastane situace, kdy byl druhý z manželů⁹ nezaměstnaný nebo na rodičovské dovolené a její/jeho příjmy za rok nepřesáhly 68 000 Kč, tak můžeme

⁸ dítě vyživuje a žije s ním v jedné domácnosti

⁹ Od 1. 1. 2014 se za manžela (manželku) považuje také partner/ka podle zákona upravujícího registrované partnerství.

snížit vypočtenou daň o 24 840 Kč za rok. Má-li manžel/ka průkaz ZTP/P, můžeme uplatnit dvojnásobnou částku. V roce 2013 bylo zavedeno omezení využití této slevy pro podnikatele a živnostníky. Ti si slevu na manželku nemohou uplatnit, pokud uplatňují výdaje paušálem. U této slevy platí, pokud jsme během roku uzavřeli manželství nebo jsme se rozvedli a celoroční příjmy manžela či manželky nepřekročily stanovenou hranici, tak uplatníme poměrnou část za měsíce, na jejichž počátku jsme podmínky splňovali. Příjmy, které se do příjmů manžela či manželky počítají či nikoliv, uvádí Tab. 3.16 Sleva na manžela či manželku.

Tab. 3.16 Sleva na manžela či manželku

Příjmy, které se počítají:

- veškeré výdělků (včetně příjmů, které se nezdaňují nebo neuvádějí v daňovém přiznání)
- podpora v nezaměstnanosti
- nemocenská
- mateřská
- invalidní i starobní důchod
- výživné manželky po rozvodu
- doplatky z minulých let

Příjmy, které se nepočítají:

- přídavky na dítě
- výživné na dítě (alimenty)
- sociální příplatky
- příspěvek na bydlení
- příspěvek na školní pomůcky
- rodičovský příspěvek
- dávky péčovské péče
- porodné
- pohřebné
- příspěvek na péči o blízkou nebo jinou osobu
- jiné dávky státní sociální podpory a dávky sociální péče
- stipendium poskytované studujícím soustavně se připravujícím na budoucí povolání

Zdroj: Vlastní zpracování

Další slevu si může uplatnit člověk, který pobírá invalidní důchod. Za invaliditu prvního nebo druhého stupně si v daňovém přiznání za rok 2014 i 2015 sníží vypočtenou daň o 2 520 Kč za rok. Invalidé třetího stupně pak o 5 040 Kč. Držitelé průkazu ZTP/P si mohou uplatnit slevu ve výši 16 140 Kč. U této slevy opět platí, že

pokud platí podmínka pro získání slevy jen určitou část roku, tak se sleva poměrně krátí.

Pakliže studujeme na státem uznané škole a je nám nejvýše 26 let (u prezenčního doktorského studia až 28 let), ta si můžeme snížit daň o 4 020 Kč za rok. Nutno pozdvihnout skutečnost, že pokud jsme studovali formou dálkového, distančního, večerního či kombinovaného studia nárok na slevu nevzniká. Pokud splňujeme podmínky uznané pro tuto slevu jen po část roku, uplatníme si opět jen 1/12 částky za každý kalendářní měsíc, na jehož počátku podmínky splňujeme.

Poprvé za rok 2014 si mohli rodiče snížit daň o náklady, které vydají za pobyt dítěte v mateřské škole nebo jiném zařízení pečujícím o děti předškolního věku. Tzv. slevu za umístění dítěte zavedl do ZoDP nový zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině. Do ZoDP se vkládá nový paragraf 35bb nazvaný Sleva za umístění dítěte. Odečíst si rodiče ovšem mohou jen částku vynaloženou za pobyt v zařízení, do výdajů na umístění tak nelze zahrnout výdaje související s pobytem v tomto zařízení, jako jsou například výdaje na dopravu nebo stravování. Výdaje se musí prokazovat potvrzením o výši zaplacených poplatků, které vystaví mateřská školka nebo jiná dětská skupina, toto potvrzení pak rodič přikládá k daňovému přiznání. Maximální výše nové slevy na jedno dítě je ohraničena výší měsíční minimální mzdy, za rok 2014 jde tedy o 8 500 Kč, za rok 2015 to činí 9 200 Kč. Ke zvýšení došlo, protože se zvýšila minimální mzda. Stejně jako u slevy na vyživovanou manželku se tato nová sleva uplatňuje pouze jednou ročně, vždy až po skončení kalendářního roku, nikoliv měsíčně. Sleva není tzv. daňových zvýhodněním, rodiče si mohou odečíst jen částku do výše odvedené daně.

3.3.8 Solidární zvýšení daně

Pro rok 2015 stále platí, že ti, kdo mají vysoké příjmy, musí platit i 7 % solidární daň. Pro rok 2014 platí hranice ročního příjmu 1 245 216 Kč, pro rok 2015 se solidární daň bude platit až z příjmu převyšujícího částku 1 277 328 Kč.

3.3.9 Zálohy

V průběhu zdaňovacího období jsou na daň z příjmů vybírány zálohy daně, u závislé činnosti tuto zálohu odvádí pravidelně každý měsíc zaměstnavatel za své zaměstnance. Způsob určení závisí na několika skutečnostech, jednou z nich je, zda poplatník u daného zaměstnavatele podepsal prohlášení. Jak už bylo dříve zmíněno,

tak prohlášení je podmínkou, aby poplatník směl uplatňovat slevy na dani. Pro výpočet zálohy na daň z příjmů vycházíme z tzv. superhrubé mzdy, která zahrnuje hrubou mzdu a sociální a zdravotní pojištění, které musí zaměstnavatel platit za své zaměstnance. Zjednodušeně můžeme superhrubou mzdu zjistit, pokud vynásobíme hrubou mzdu koeficientem 1,34.¹⁰ Zálohu na daň pak zjistíme vynásobením sazby daně a superhrubé mzdy. Zálohy ovšem neplatí jen zaměstnavatelé za své zaměstnance, zálohy se musejí platit i z příjmů ostatních. Dle § 38a ZoDP se zálohy platí v průběhu zdaňovacího období, při stanovení výše a periodicity se vychází z poslední známé daňové povinnosti. Zálohu není povinen platit ten, jehož poslední známá daňová povinnost nepřesáhla 30 000 Kč. Dále zálohy nemusí platit ten, jehož příjmy ze zaměstnání, ze kterých mu zaměstnavatel srazil zálohu na daň, tvoří alespoň 50 % jeho celkového základu daně. Jestliže jsme za předcházející rok měli daňovou povinnost v rozmezí od 30 000 Kč do 150 000 Kč, pak zaplatíme zálohy pololetně, každá bude ve výši 40 % poslední známé daňové povinnosti. Záloha bude zaokrouhlena na celé stokoruny nahoru. Splatnost pak bude 15. června a 15. prosince. Pokud jsme za předcházející zdaňovací období zaplatili daň vyšší než 150 000 Kč, zaplatíme čtyři zálohy. V tomto případě bude splatnost 15. března, 15. června, 15. září a 15. prosince. Záloha bude mít vždy hodnotu ¼ předcházející daňové povinnosti zaokrouhlené na celé stokoruny nahoru.

3.3.10 Daňové přiznání

Daňové přiznání slouží k vyčíslení daňové povinnosti a je dokladem pro finanční úřad. Přiznání k dani z příjmů fyzických osob musí v roce 2016 (za zdaňovací období roku 2015) podat všechny fyzické osoby, které mají za rok 2015 hrubé příjmy ve výši nejméně 15 000 Kč, ovšem pokud se nejedná o příjmy, které jsou od daně osvobozené nebo o příjmy, jež jsou daně srážkou podle zvláštní sazby daně. Nicméně daňové přiznání nepodávají pouze poplatníci s příjmy převyšujícími hranici 15 000 Kč, ale také poplatníci, kteří vykazují daňovou ztrátu.

Další možností, kdy si poplatník sám nepodává daňové přiznání je, že má příjmy ze závislé činnosti pouze u jednoho anebo postupně u více plátců daně včetně doplatků mezd od těchto plátců. Tato skutečnost je podmíněna podepsáním

¹⁰ Zdravotní pojištění, které za zaměstnance odvádí zaměstnavatel, činí pro rok 2014 9 % z hrubé mzdy. Sociální pojištění, které za zaměstnance odvádí zaměstnavatel, činí pro rok 2014 25 % z hrubé mzdy.

prohlášení k dani u všech zaměstnavatelů, ovšem poplatník nesmí podepsat prohlášení na stejné období kalendářního roku u více než jednoho plátce. Za zdaňovací období 2014 je povinnost podat daňové přiznání z titulu solidární daně nově pouze zaměstnancům, jejichž roční příjem přesáhne maximální roční limit pro sociální pojištění (do 1. 1. 2015 tato úprava platila jen pro měsíční limit). Daňové přiznání nemusejí podávat ani ti zaměstnanci, kteří mají vedle příjmů ze zaměstnání vedlejší příjmy plynoucí z § 7 – 10 ZoDP nižší než 6 000 Kč.

Do daňového přiznání se uvádějí veškeré příjmy, které jsou předmětem daně, kromě příjmů od daně osvobozených a příjmů, z nichž je vybírána daň zvláštní sazbou daně. Dále jsou tam uvedeny částky slev na dani a daňového zvýhodnění. Má-li poplatník také příjmy ze závislé činnosti, dokládá doklad vystavený zaměstnavatelem. Daňové přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2014 jsou poplatníci povinni podat nejpozději do 1. dubna 2016. Jestliže má poplatník povinný audit, nebo mu zpracovává přiznání daňový poradce, tak se mu termín oddaluje na 1. července 2016.

Pro podání daňového přiznání existují v roce 2015 v zásadě dvě možné varianty, a to podání u místně příslušného Finančního úřadu, nebo elektronické podání. Od 1. 1. 2015 je nově zavedená povinnost podávat daňová přiznání v elektronické podobě pro všechny, kdo mají datové schránky. Změna se týká převážně osob samostatně výdělečně činných, které mají datovou schránku zřízenou z minulosti. Ti, kdo datovou schránku nemají, si ji prozatím zřizovat nemusejí. Pokud si vybereme variantu osobní podání, tak tiskopis si můžeme vyzvednout přímo na finančním úřadě nebo si jej stáhnout z webových stránek k tisku. Vyplněný formulář odneseme na místně příslušný finanční úřad, popřípadě jej odešleme poštou.

4 Analýza daně z příjmů fyzických osob

V praktické části této diplomové práce jsou srovnány změny ve zdanění příjmů fyzických osob, ke kterým došlo od roku 1993, zároveň jsou zde aplikovány maximální daňové optimalizace, které ve zkoumaném období byly umožněny, pokud není u příkladu uvedeno jinak. Snad každý poplatník daní se snaží, aby státu odvedl co možná nejméně peněz. Tyto snahy nazýváme daňovou optimalizací, kterou je možné definovat jako legální způsob maximálního snížení daňové zátěže.

4.1 Daňová povinnost s ohledem na vývoj daňových pásem a sazeb daně

V této kapitole je přiblížen vývoj sazeb daně v jednotlivých zdaňovacích obdobích na praktickém příkladu. Jsou zde využity daňová pásma a sazby, které byly specifikovány v kapitole 3.2.1 Sazby daně a daňová pásma. Pro zjednodušení jsou do příkladu začleněny pouze příjmy ze závislé činnosti. Výpočty srovnávají zatížení zaměstnance s minimální mzdou, průměrnou mzdou a zaměstnance pobírajícího 5násobek průměrné mzdy. Vývoj těchto hodnot uvádí Tab. 4.1 Minimální mzda, průměrná mzda a 5násobek průměrné mzdy v letech 1993 - 2014. Pro zpřehlednění vývoje minimální a průměrné mzdy je využit Obr. 4.1 Minimální mzda, průměrná mzda a 5 násobek průměrné mzdy v letech 1993 – 2014.

Tab. 4.1 Minimální mzda, průměrná mzda a 5násobek průměrné mzdy v letech 1993 - 2014

Rok	Minimální hrubá měsíční mzda k 1.1. ¹¹	Průměrná hrubá měsíční mzda ¹²	5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy
1993	2 200 Kč	5 904 Kč	29 520 Kč
1994	2 200 Kč	7 004 Kč	35 020 Kč
1995	2 200 Kč	8 307 Kč	41 535 Kč
1996	2 500 Kč	9 825 Kč	49 125 Kč
1997	2 500 Kč	10 802 Kč	54 010 Kč
1998	2 650 Kč	11 801 Kč	59 005 Kč
1999	3 250 Kč	12 797 Kč	63 985 Kč
2000	4 000 Kč	13 219 Kč	66 095 Kč
2001	5 000 Kč	14 378 Kč	71 890 Kč
2002	5 700 Kč	15 524 Kč	77 620 Kč
2003	6 200 Kč	16 430 Kč	82 150 Kč

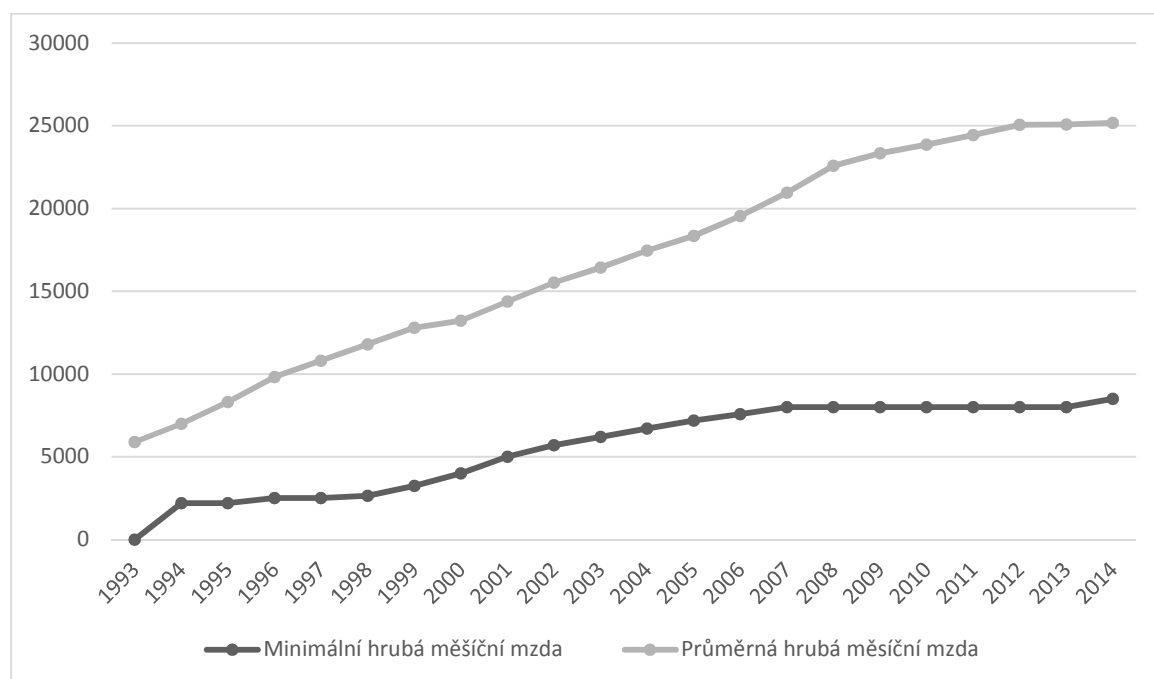
¹¹ Dle Český statistický úřad. *Česká republika v číslech od roku 1989*. [online]. 2015 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-v-cislech-od-roku-1989-wau52m1y38>.

¹² Dle Český statistický úřad. *Průměrná hrubá měsíční mzda*. [online]. 2014 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1-mzdy_1985_.

2004	6 700 Kč	17 466 Kč	87 330 Kč
2005	7 185 Kč	18 344 Kč	91 720 Kč
2006	7 570 Kč	19 546 Kč	97 730 Kč
2007	8 000 Kč	20 957 Kč	104 785 Kč
2008	8 000 Kč	22 592 Kč	112 960 Kč
2009	8 000 Kč	23 344 Kč	116 720 Kč
2010	8 000 Kč	23 864 Kč	119 320 Kč
2011	8 000 Kč	24 455 Kč	122 275 Kč
2012	8 000 Kč	25 067 Kč	125 335 Kč
2013	8 000 Kč	25 078 Kč	125 390 Kč
2014	8 500 Kč	25 179 ¹³ Kč	125 895 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 4.1 Vývoj minimální a průměrné hrubé měsíční mzdy

Zdroj: Vlastní zpracování

Jelikož ve skutečnosti každý poplatník využívá jiné kombinace odpočtů, tak je v příkladu číslo 1 pro zjednodušení brána situace, kdy je poplatníkem daně zaměstnaná bezdětná, svobodná osoba, která neuplatňuje žádnou nezdanitelnou položku kromě základního odpočtu na poplatníka. Tabulka s přehledem konečných daňových povinností je uvedena v příloze č. 1 Příklad na zjištění daňové povinnosti v letech 1993 – 2014 a výpočty jsou uvedeny v tabulkách 4.2 – 4.23.

¹³ Údaj za 1. – 3. čtvrtletí roku 2014.

Pro Tab. 4.2 Výpočet daňové povinnosti za rok 1993 – Tab. 4.5 Výpočet daňové povinnosti za rok 1996 platí, že základ daně při minimální a průměrné mzdě spadá do prvního daňového pásma se sazbou 15 %. U poplatníků s příjmem ve výši 5násobku průměrné mzdy je použita sazba ze třetího daňového pásma. Pro roky 1993 – 1995 je odvod určen sazbou 36 000 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 180 000 Kč. Pro rok 1996 to pak je sazba 36 900 Kč + 32% ze základu přesahujícího 204 000 Kč. V tabulkách můžeme postupně sledovat i vývoj NČZD na poplatníka, díky níž si poplatníci snižovali svůj základ daně před výpočtem daňové povinnosti.

Tab. 4.2 Výpočet daňové povinnosti za rok 1993

	<i>Minimální měsíční mzda</i>	<i>Průměrná měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	2 200 Kč	5 904 Kč	29 520 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	26 400 Kč	70 848 Kč	354 240 Kč
<i>Sociální pojištění (9 %)</i>	2 376 Kč	6 376 Kč	31 882 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	1 188 Kč	3 188 Kč	15 941 Kč
<i>Základ daně</i>	22 836 Kč	61 284 Kč	306 418 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	20 400 Kč	20 400 Kč	20 400 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	2 436 Kč	42 655 Kč	294 874 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	2 400 Kč	42 600 Kč	294 800 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	15%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	360 Kč	6 390 Kč	72 736 Kč

Tab. 4.3 Výpočet daňové povinnosti za rok 1994

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	2 200 Kč	7 004 Kč	35 020 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	26 400 Kč	84 048 Kč	420 240 Kč
<i>Sociální pojištění (8,75 %)</i>	2 310 Kč	7 354 Kč	36 771 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	1 188 Kč	3 782 Kč	18 911 Kč
<i>Základ daně</i>	22 902 Kč	72 912 Kč	364 558 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	21 600 Kč	21 600 Kč	21 600 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	1 302 Kč	51 312 Kč	342 958 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	1 300 Kč	31 300 Kč	342 900 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	15%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	195 Kč	4 695 Kč	88 128 Kč

Tab. 4.4 Výpočet daňové povinnosti za rok 1995

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	2 200 Kč	8 307 Kč	41 535 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	26 400 Kč	84 048 Kč	420 240 Kč
<i>Sociální pojištění (8,75 %)</i>	2 310 Kč	7 354 Kč	36 771 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	1 188 Kč	3 782 Kč	18 911 Kč
<i>Základ daně</i>	22 902 Kč	72 912 Kč	364 558 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	24 000 Kč	24 000 Kč	24 000 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	0 Kč	48 912 Kč	340 558 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	0 Kč	48 900 Kč	340 500 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	15%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	7 335 Kč	87 360 Kč

Tab. 4.5 Výpočet daňové povinnosti za rok 1996

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	2 500 Kč	9 825 Kč	49 125 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	30 000 Kč	117 900 Kč	589 500 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	2 400 Kč	9 432 Kč	47 160 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	1 350 Kč	5 306 Kč	26 528 Kč
<i>Základ daně</i>	26 250 Kč	103 163 Kč	515 813 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	26 400 Kč	26 400 Kč	26 400 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	0 Kč	76 763 Kč	489 413 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	0 Kč	76 700 Kč	489 400 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	15%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	11 505 Kč	130 928 Kč

V roce 1997 poplatník s průměrnými příjmy poprvé dosáhl základu daně, který spadá do druhého daňového pásma, sazba daně tedy činí 12 600 Kč + 20 % ze základu daně přesahujícího 84 000 Kč. Pro zbylé poplatníky se kromě zvýšení NČZD nic nemění, tzn. zdaňují své příjmy prostřednictvím sazeb v prvním a čtvrtém daňovém pásmu. To samé platí až do roku 2005. Jelikož v letech 1997 – 2005 nedošlo k žádné výraznější změně, tak jsou uvedeny pouze tabulky s výpočty bez dalšího komentáře.

Tab. 4.6 Výpočet daňové povinnosti za rok 1997

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	2 500 Kč	10 802 Kč	54 010 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	30 000 Kč	129 624 Kč	648 120 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	2 400 Kč	10 370 Kč	51 850 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	1 350 Kč	5 833 Kč	29 165 Kč
<i>Základ daně</i>	26 250 Kč	113 421 Kč	567 105 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	28 800 Kč	28 800 Kč	28 800 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	0 Kč	84 621 Kč	538 305 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	0 Kč	84 600 Kč	538 300 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%

<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	12 720 Kč	142 016 Kč
---------------------------------	------	-----------	------------

Tab. 4.7 Výpočet daňové povinnosti za rok 1998

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	2 650 Kč	11 801 Kč	59 005 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	31 800 Kč	141 612 Kč	708 060 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	2 544 Kč	11 329 Kč	56 645 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	1 431 Kč	6 373 Kč	31 863 Kč
<i>Základ daně</i>	27 825 Kč	123 911 Kč	619 553 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	32 040 Kč	32 040 Kč	32 040 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	0 Kč	91 871 Kč	587 513 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	0 Kč	91 800 Kč	587 500 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	13 787 Kč	155 084 Kč

Tab. 4.8 Výpočet daňové povinnosti za rok 1999

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	3 250 Kč	12 797 Kč	63 985 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	39 000 Kč	153 564 Kč	767 820 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	3 120 Kč	12 285 Kč	61 426 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	1 755 Kč	6 910 Kč	34 552 Kč
<i>Základ daně</i>	34 125 Kč	134 369 Kč	671 843 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	34 920 Kč	34 920 Kč	34 920 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	0 Kč	99 449 Kč	636 923 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	0 Kč	99 400 Kč	636 900 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	14 780 Kč	166 668 Kč

Tab. 4.9 Výpočet daňové povinnosti za rok 2000

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	4 000 Kč	13 219 Kč	66 095 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	48 000 Kč	158 628 Kč	793 140 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	3 840 Kč	12 690 Kč	63 451 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	2 160 Kč	7 138 Kč	35 691 Kč
<i>Základ daně</i>	42 000 Kč	138 800 Kč	693 998 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	34 920 Kč	34 920 Kč	34 920 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	7 080 Kč	103 880 Kč	659 078 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	7 000 Kč	103 800 Kč	659 000 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	1 050 Kč	15 660 Kč	173 740 Kč

Tab. 4.10 Výpočet daňové povinnosti za rok 2001

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	5 000 Kč	14 378 Kč	71 890 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	60 000 Kč	172 536 Kč	862 680 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	4 800 Kč	13 803 Kč	69 014 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	2 700 Kč	7 764 Kč	38 821 Kč
<i>Základ daně</i>	52 500 Kč	150 969 Kč	754 845 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	38 040 Kč	38 040 Kč	38 040 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	14 460 Kč	112 929 Kč	716 805 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	14 400 Kč	112 900 Kč	716 800 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová</i>	2 160 Kč	17 120 Kč	189 812 Kč

Tab. 4.11 Výpočet daňové povinnosti za rok 2002

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	5 700 Kč	15 524 Kč	77 620 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	68 400 Kč	186 288 Kč	931 440 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	5 472 Kč	14 903 Kč	74 515 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	3 078 Kč	8 383 Kč	41 915 Kč
<i>Základ daně</i>	59 850 Kč	163 002 Kč	815 010 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	38 040 Kč	38 040 Kč	38 040 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	21 810 Kč	124 962 Kč	776 970 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	14 400 Kč	124 900 Kč	776 900 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	2 160 Kč	19 520 Kč	209 044 Kč

Tab. 4.12 Výpočet daňové povinnosti za rok 2003

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	6 200 Kč	16 430 Kč	82 150 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	74 400 Kč	197 160 Kč	985 800 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	5 952 Kč	15 773 Kč	78 864 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	3 348 Kč	8 872 Kč	44 361 Kč
<i>Základ daně</i>	65 100 Kč	172 515 Kč	862 575 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	38 040 Kč	38 040 Kč	38 040 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	27 060 Kč	134 475 Kč	824 535 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	27 000 Kč	134 400 Kč	824 500 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	4 050 Kč	21 420 Kč	224 276 Kč

Tab. 4.13 Výpočet daňové povinnosti za rok 2004

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	6 700 Kč	17 466 Kč	87 330 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	80 400 Kč	209 592 Kč	1 047 960 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	6 432 Kč	16 767 Kč	83 837 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	3 618 Kč	9 432 Kč	47 158 Kč
<i>Základ daně</i>	70 350 Kč	183 393 Kč	916 965 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	38 040 Kč	38 040 Kč	38 040 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	32 310 Kč	145 353 Kč	878 925 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	32 300 Kč	145 300 Kč	878 900 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	4 845 Kč	23 600 Kč	241 684 Kč

Tab. 4.14 Výpočet daňové povinnosti za rok 2005

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	7 185 Kč	18 344 Kč	91 720 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	86 220 Kč	220 128 Kč	1 100 640 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	6 898 Kč	17 610 Kč	88 051 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	3 880 Kč	9 906 Kč	49 529 Kč
<i>Základ daně</i>	75 443 Kč	192 612 Kč	963 060 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>	38 040 Kč	38 040 Kč	38 040 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	37 403 Kč	154 572 Kč	925 020 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	37 400 Kč	154 500 Kč	925 000 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%	20%	32%
<i>Konečná daňová povinnost</i>	5 610 Kč	25 440 Kč	256 436 Kč

Další významnější změnu můžeme pozorovat v roce 2006. Došlo ke snížení sazby daně v prvních dvou daňových pásmech. Tato změna se v tomto příkladu dotkla poplatníků s minimální a průměrnou mzdou. V roce 2006 a 2007 činila sazba pro výpočet daňové povinnosti z minimální mzdy 12 %, sazba z průměrné mzdy 14 544 Kč + 19 % ze základu přesahujícího 121 200 Kč. Samozřejmě nemůžeme opomenout nahrazení NČZD tzv. slevami na dani. Když srovnáme daňovou povinnost v letech 2005 a 2006, tak můžeme pozorovat, že tato přeměna pomohla hlavně poplatníkům s nižšími příjmy.

Tab. 4.15 Výpočet daňové povinnosti za rok 2006

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	7 570 Kč	19 546 Kč	97 730 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	90 840 Kč	234 552 Kč	1 172 760 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	7 267 Kč	18 764 Kč	93 821 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 088 Kč	10 555 Kč	52 774 Kč
<i>Základ daně</i>	79 485 Kč	205 233 Kč	1 026 165 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	79 485 Kč	205 233 Kč	1 026 165 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	79 400 Kč	205 200 Kč	1 026 100 Kč
<i>Sazby daně</i>	12%	19%	32%
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	9 528 Kč	30 504 Kč	283 580 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	7 200 Kč	7 200 Kč	7 200 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	2 328 Kč	23 304 Kč	276 380 Kč

Tab. 4.16 Výpočet daňové povinnosti za rok 2007

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 000 Kč	20 957 Kč	104 785 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	96 000 Kč	251 484 Kč	1 257 420 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	7 680 Kč	20 119 Kč	100 594 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 320 Kč	11 317 Kč	56 584 Kč
<i>Základ daně</i>	84 000 Kč	220 049 Kč	1 100 243 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	84 000 Kč	220 049 Kč	1 100 243 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	84 000 Kč	220 000 Kč	1 100 200 Kč
<i>Sazby daně</i>	12%	25%	32%
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	10 080 Kč	33 412 Kč	307 292 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	7 200 Kč	7 200 Kč	7 200 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	2 880 Kč	26 212 Kč	300 092 Kč

V roce 2008 bylo provedeno mnoho zásadních změn pro výpočet daně z příjmů. První zavedení tzv. superhrubé mzdy, druhé jednotná sazba daně ve výši 15 % ze základu daně, třetí razantní zvýšení částek slev na dani a čtvrté zavedení pojmu maximální vyměřovací základ daně. Maximální vyměřovací základ v tomto roce činí 1 034 880 Kč. Přesáhne-li v kalendářním roce úhrn příjmů zaměstnance tento maximální vyměřovací základ, neplatí zaměstnanec pojistné z částky, která přesahuje toto maximum. Navíc platí, že z částky přesahující maximální vyměřovací základ neplatí pojistné ani zaměstnavatel za své zaměstnance. V Tab. 4.17 Výpočet daňové povinnosti za rok 2008 je vidět, že pro 5násobek průměrné mzdy je překročen maximální vyměřovací základ platný pro rok 2008. Základ daně se tak skládá z navýšeného maximálního vyměřovacího základu na superhrubou mzdu ($1\,034\,880 \text{ Kč} \times 1,35 = 1\,397\,088 \text{ Kč}$) a částky převyšující maximální vyměřovací základ ($1\,355\,520 \text{ Kč} - 1\,034\,880 \text{ Kč} = 320\,640 \text{ Kč}$), tj. 1 717 728 Kč. Tyto změny nejvíce pomohly poplatníkům s vysokými příjmy, došlo u nich k razantnímu snížení sazby daně z 32 % na 15 %.

Tab. 4.17 Výpočet daňové povinnosti za rok 2008

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 000 Kč	22 592 Kč	112 960 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	96 000 Kč	271 104 Kč	1 355 520 Kč
<i>Sociální pojištění (8 %)</i>	7 680 Kč	21 688 Kč	82 790 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 320 Kč	12 200 Kč	46 570 Kč
<i>Základ daně</i>	129 600 Kč	365 990 Kč	1 717 728 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	129 600 Kč	365 990 Kč	1 717 728 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	129 600 Kč	365 900 Kč	1 717 700 Kč
<i>Sazby daně</i>			15%
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	19 440 Kč	54 885 Kč	257 655 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	30 045 Kč	232 815 Kč

V roce 2009 je částka maximálního vyměřovacího základu stanovena na 1 130 604 Kč. V Tab. 4.18 Výpočet daňové povinnosti za rok 2009 je vidět, že pro 5násobek průměrné mzdy je opět překročen maximální vyměřovací základ. Základ daně se tak skládá z navýšeného maximálního vyměřovacího základu na superhrubou mzdu ($1\,130\,640\text{ Kč} \times 1,34 = 1\,515\,058\text{ Kč}$) a částky převyšující maximální vyměřovací základ ($1\,400\,640\text{ Kč} - 1\,130\,640\text{ Kč} = 270\,000\text{ Kč}$), tj. 1 785 058 Kč.

Tab. 4.18 Výpočet daňové povinnosti za rok 2009

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 000 Kč	23 344 Kč	116 720 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	96 000 Kč	280 128 Kč	1 400 640 Kč
<i>Sociální pojištění (6,5 %)</i>	6 240 Kč	18 208 Kč	73 492 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 320 Kč	12 606 Kč	50 879 Kč
<i>Základ daně</i>	128 640 Kč	375 372 Kč	1 785 058 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	128 640 Kč	375 372 Kč	1 785 058 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	128 600 Kč	375 300 Kč	1 785 000 Kč
<i>Sazby daně</i>	15%		
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	19 290 Kč	56 295 Kč	267 750 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	31 455 Kč	242 910 Kč

Tab. 4.19 Výpočet daňové povinnosti za rok 2010

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 000 Kč	23 864 Kč	119 320 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	96 000 Kč	286 368 Kč	1 431 840 Kč
<i>Sociální pojištění (6,5 %)</i>	6 240 Kč	18 614 Kč	93 070 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 320 Kč	12 887 Kč	64 433 Kč
<i>Základ daně</i>	128 640 Kč	383 733 Kč	1 918 666 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	128 640 Kč	383 733 Kč	1 918 666 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	128 600 Kč	383 700 Kč	1 918 600 Kč
<i>Sazby daně</i>			15 %
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	19 290 Kč	57 555 Kč	287 790 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	32 715 Kč	262 950 Kč

Tab. 4.20 Výpočet daňové povinnosti za rok 2011

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 000 Kč	24 455 Kč	122 275 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	96 000 Kč	293 460 Kč	1 467 300 Kč
<i>Sociální pojištění (6,5 %)</i>	6 240 Kč	19 075 Kč	95 375 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 320 Kč	13 206 Kč	66 029 Kč
<i>Základ daně</i>	128 640 Kč	393 236 Kč	1 966 182 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	128 640 Kč	393 236 Kč	1 966 182 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	128 600 Kč	393 200 Kč	1 966 100 Kč
<i>Sazby daně</i>			15 %
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	19 290 Kč	58 980 Kč	294 915 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	24 840 Kč	23 640 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	34 140 Kč	271 275 Kč

Pro rok 2012 došlo k rozdělení stropů pro platbu sociálního a zdravotního pojištění tzn., liší se zvlášť strop pro platbu sociálního a zdravotního pojištění. Pro sociální pojištění činí maximální vyměřovací základ částku ve výši 48násobku průměrné mzdy, tj. 1 206 576 Kč. Pro zdravotní pojištění je maximální vyměřovací základ stanoven na 72násobek průměrné mzdy, tj. 1 809 864 Kč. Jak vidíme v Tab. 20 Výpočet daňové povinnosti za rok 2012, bylo u 5násobku průměrné hrubé měsíční mzdy dosaženo maximálního vyměřovacího základu jen pro sociální pojištění. Základ daně se tak skládá z odvodů zaměstnavatele za sociální a zdravotní pojištění ($0,25 \times 1\,206\,576 \text{ Kč} + 0,09 \times 1\,504\,020 \text{ Kč} = 437\,006 \text{ Kč}$) a částky ročního úhrnu příjmů (tj. 1 504 020 Kč), tj. 1 941 026 Kč.

Tab. 4.21 Výpočet daňové povinnosti za rok 2012

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 000 Kč	25 067 Kč	125 335 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	96 000 Kč	300 804 Kč	1 504 020 Kč
<i>Sociální pojištění (6,5 %)</i>	6 240 Kč	19 552 Kč	78 427 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 320 Kč	13 536 Kč	67 681 Kč
<i>Základ daně</i>	128 640 Kč	403 077 Kč	1 941 026 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	128 640 Kč	403 077 Kč	1 941 026 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	128 600 Kč	403 000 Kč	1 941 000 Kč
<i>Sazby daně</i>			15 %
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	19 290 Kč	60 450 Kč	291 150 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	35 610 Kč	266 310 Kč

Pro rok 2013 došlo k v rámci úsporného vládního opatření (jeho cílem je posílení příjmové stránky státního rozpočtu) ke zrušení stropu u pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Toto opatření má však jen dočasnou účinnost a má tak platit do konce roku 2015. Pro sociální pojištění je i nadále maximálním vyměřovacím základem částka ve výši 48násobku průměrné mzdy, tj. 1 242 432 Kč. Jak vidíme v Tab. 21 Výpočet daňové povinnosti za rok 2013, bylo u 5násobku průměrné hrubé měsíční mzdy dosaženo maximálního vyměřovacího základu. Základ daně se tak tedy skládá z odvodů zaměstnavatele na sociální a zdravotní pojištění ($0,25 \times 1\,242\,432 \text{ Kč} + 0,09 \times 1\,504\,680 \text{ Kč} = 446\,029 \text{ Kč}$) a částky ročního úhrnu příjmů (tj. 1 504 680 Kč), tj. 1 950 709 Kč. Poprvé za rok 2013 je uplatněno i solidární zvýšení daně. Roční limit stanovený pro uplatnění solidárního zvýšení daně pro rok 2013 činí 1 242 432 Kč. Pro rok 2013 činí tedy solidární zvýšení daně $((1\,950\,700 - 1\,242\,432) \times 0,07) 49\,579 \text{ Kč}$.

Tab. 4.22 Výpočet daňové povinnosti za rok 2013

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 000 Kč	25 078 Kč	125 390 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	96 000 Kč	300 936 Kč	1 504 680 Kč
<i>Sociální pojištění (6,5 %)</i>	6 240 Kč	19 561 Kč	80 758 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 320 Kč	13 542 Kč	67 711 Kč
<i>Základ daně</i>	128 640 Kč	403 254 Kč	1 950 709 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	128 640 Kč	403 254 Kč	1 950 709 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	128 600 Kč	403 200 Kč	1 950 700 Kč
<i>Sazby daně</i>			15 %
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	19 290 Kč	60 480 Kč	292 605 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	35 640 Kč	317 344 Kč

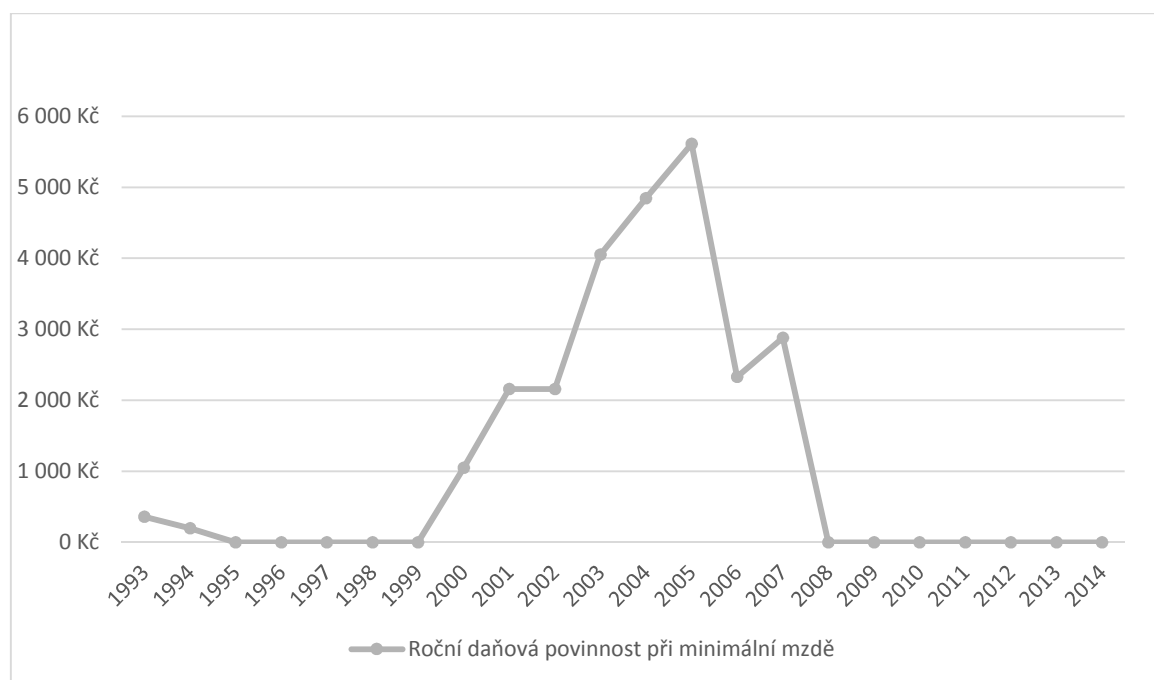
V roce 2014 je částka maximálního vyměřovacího základu u sociálního pojištění stanovena na 1 245 216 Kč. V Tab. 22 Výpočet daňové povinnosti za rok 2014 je opět vidět, že pro 5násobek průměrné mzdy je znovu překročen stanovený maximální vyměřovací základ. Základ daně se tak tedy skládá z odvodů zaměstnavatele na sociální a zdravotní pojištění ($0,25 \times 1\,245\,216 \text{ Kč} + 0,09 \times 1\,510\,740 \text{ Kč} = 447\,271 \text{ Kč}$) a částky ročního úhrnu příjmů (tj. 1 510 740 Kč), tj. 1 958 011 Kč. Roční limit stanovený pro uplatnění solidárního zvýšení daně pro rok 2013 činí 1 245 216 Kč. Pro rok 2014 činí tedy solidární zvýšení daně $((1\,958\,011 - 1\,245\,216) \times 0,07) 49\,579 \text{ Kč}$.

Tab. 4.23 Výpočet daňové povinnosti za rok 2014

	<i>Minimální hrubá měsíční mzda</i>	<i>Průměrná hrubá měsíční mzda</i>	<i>5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy</i>
<i>Měsíční mzda</i>	8 500 Kč	25 179 Kč	125 895 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	102 000 Kč	302 148 Kč	1 510 740 Kč
<i>Sociální pojištění (6,5 %)</i>	6 630 Kč	19 640 Kč	80 939 Kč
<i>Zdravotní pojištění (4,5 %)</i>	4 590 Kč	13 597 Kč	67 983 Kč
<i>Základ daně</i>	136 680 Kč	404 878 Kč	1 958 011 Kč
<i>Nezdanitelná část na poplatníka</i>			
<i>Snížený základ daně</i>	136 680 Kč	404 878 Kč	1 958 011 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	136 600 Kč	404 800 Kč	1 958 000 Kč
<i>Sazby daně</i>			15 %
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	20 490 Kč	60 720 Kč	293 700 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	0 Kč	35 880 Kč	318 755 Kč

Obr. 4.2 Roční daňová povinnost při minimální mzdě shrnuje vývoj daňové povinnosti v letech 1993 až 2014 u poplatníků pobírajících minimální mzdu. Můžeme sledovat, že do roku 1999 byla daňová povinnost nulová nebo téměř nulová, od tohoto bodu s růstem minimální mzdy rostla i daňová povinnost. V roce 2005 dostáhla daňová povinnost u zaměstnanců pobírajících minimální mzdu vrcholu. Jak již bylo zmíněno dříve, v roce 2006 došlo k nahrazení nezdanitelných částí tzv. slevami na dani, což mělo za následek snížení daňové povinnosti. Jak ukazuje Obr. 4.2 Roční daňová povinnost při minimální mzdě, tak k dalšímu razantnímu snížení došlo v roce 2008, což nastalo díky poměrně značnému zvýšení slevy na poplatníka.

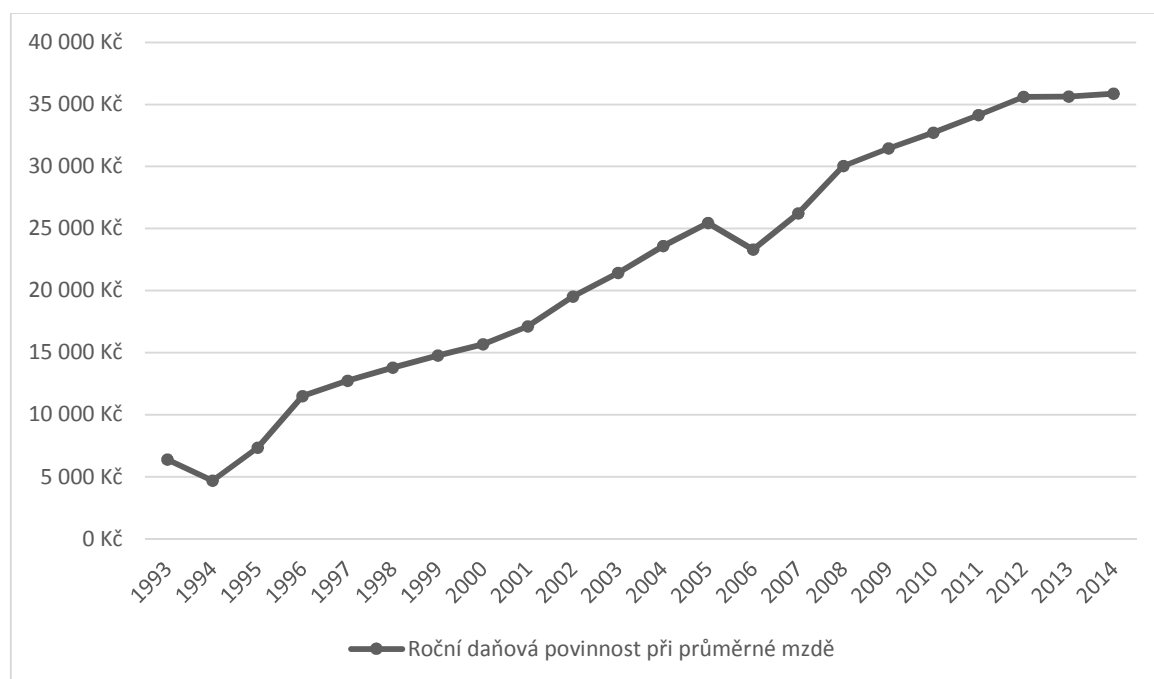
Obr. 4.2 Roční daňová povinnost při minimální mzdě

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 4.3 Roční daňová povinnost při průměrné mzdě shrnuje vývoj daňové povinnosti v letech 1993 až 2014 u poplatníků pobírajících průměrnou mzdu. Můžeme sledovat neustálý růst daňové povinnosti poplatníka, uplatňujícího pouze základní slevu. K nepatrnému poklesu došlo pouze v roce 2006, což můžeme opět přisuzovat nahrazení nezdanitelných částí tzv. slevami na dani. Jak můžeme na Obr. 4.3 Roční daňová povinnost, tak se velké změny v roce 2008 poplatníků s průměrnými příjmy příliš nedotkly, vývoj jejich daňové povinnosti je konstantní.

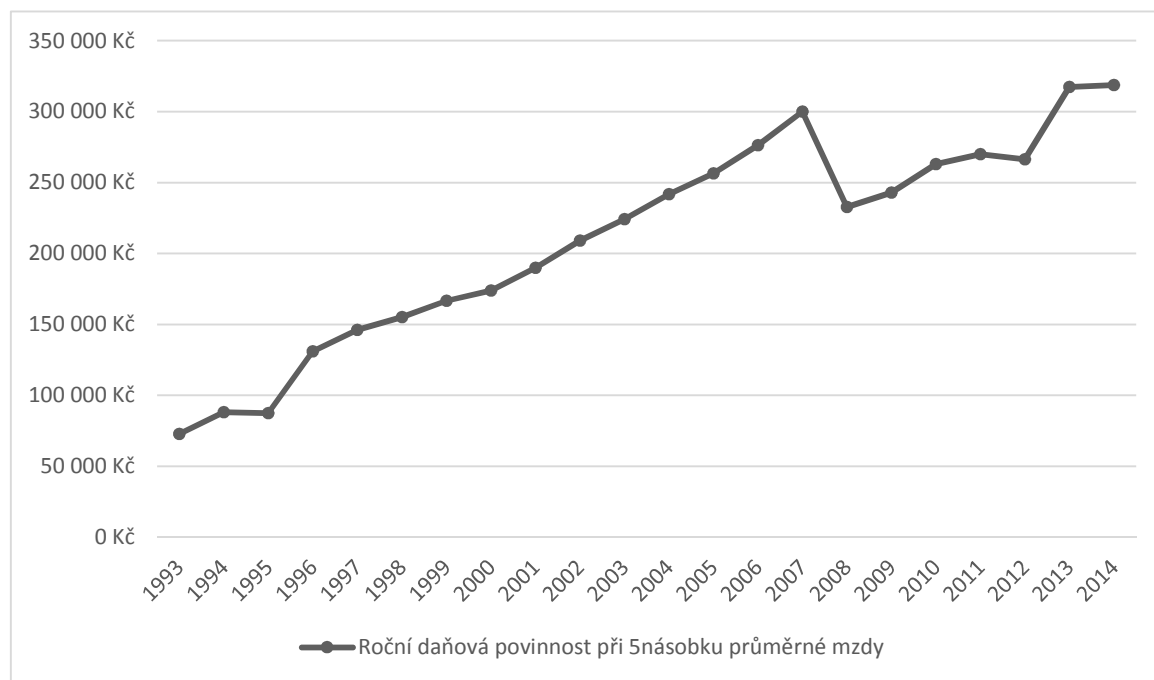
Obr. 4.3 Roční daňová povinnost při průměrné mzdě

Zdroj: vlastní zpracování

Obr. 4.4 Roční daňová povinnost při 5násobku průměrné mzdy shrnuje vývoj daňové povinnosti v letech 1993 až 2014 u poplatníků pobírajících takto vysoký příjem. U vyšších příjmů, jako je 5násobek průměrné mzdy, je z grafu patrné, že zavedení jednotné sazby snížilo jejich daňovou zátěž. Jak můžeme vidět, tak dalšímu většímu skoku došlo v roce 2013, což můžeme přisuzovat zavedení solidární daně. Více grafů prezentujících výsledky daného příkladu v příloze č. 1 Příklad na zjištění daňové povinnosti s ohledem na vývoj daňových pásem a sazeb daně.

Obr. 4.4 Roční daňová povinnost při 5násobku průměrné mzdy

Zdroj: vlastní zpracování

4.2 Efektivní sazba daně a daňová progresivita

Cílem příkladu v této kapitole je demonstrovat rozdíl ukazatelů rovná daň¹⁴ a efektivní sazba daně v kontextu se zdaněním práce a předvést dopady rovného a efektivního zdanění. Rovná sazba o skutečné míře zdanění téměř nic nevypovídá. Objektivnějším způsobem jsou relativní ukazatele, mezi ně se řadí efektivní sazba daně či daňová progresivita. Efektivní sazba daně vypovídá o tom, jakou část ze svého příjmu zaplatí daňový poplatník na dani, míra daňové progresivity charakterizuje míru rozdílnosti daňové zátěže jednotlivých poplatníků podle výše jejich příjmů. Pro výpočet efektivní sazby daně je využit vzorec (4.1) Efektivní sazba daně. Je logické, že efektivní míra zdanění nebude stejná s platnou sazbou daně. Efektivní sazba daně v sobě totiž obsahuje i úpravy základu daně (slevy na dani, nezdanitelné části daně). Rovnost sazby daně a efektivní sazby daně může nastat pouze za situace, kdy by byla sazba daně lineární a neexistovaly by žádné odpočty a slevy na dani.

¹⁴ Rovná daň znamená jednotnou sazbu daně z příjmů fyzických osob pro všechny občany.

$$\text{Efektivní sazba daně [\%]} = \frac{\text{Daňová povinnost}}{\text{Základ daně}} \quad (4.1)$$

$$\text{Daňová progresivita} = \frac{\frac{\text{Daňová povinnost}_1}{\text{Základ daně}_1} - \frac{\text{Daňová povinnost}_0}{\text{Základ daně}_0}}{\text{Základ daně}_1 - \text{Základ daně}_0} \quad (4.2)$$

Ze vzorce (4.2) vyplývá, že progresivitu daně můžeme také definovat jako vztah mezi efektivními mírami zdanění při různé výši objektu zdanění. Z výše uvedeného vzorce můžeme určit tři možné stupně progresivity, a to progresivní daň, proporcionální daň a regresivní daň.

Cílem této kapitoly je zjištění efektivní sazby daně a progresivity sazby daně, což je zobrazeno v Tab. 4.24 Vývoj efektivní sazby daně z příjmů fyzických osob v letech 1993 – 2014. Pro výpočty v této kapitole vycházíme z hodnot získaných v příkladu na zjištění daňové povinnosti s ohledem na vývoj daňových pásem a sazeb daně, který byl rozebrán v předchozí kapitole.

Tab. 4.24 Vývoj efektivní sazby daně z příjmů fyzických osob v letech 1993 - 2014

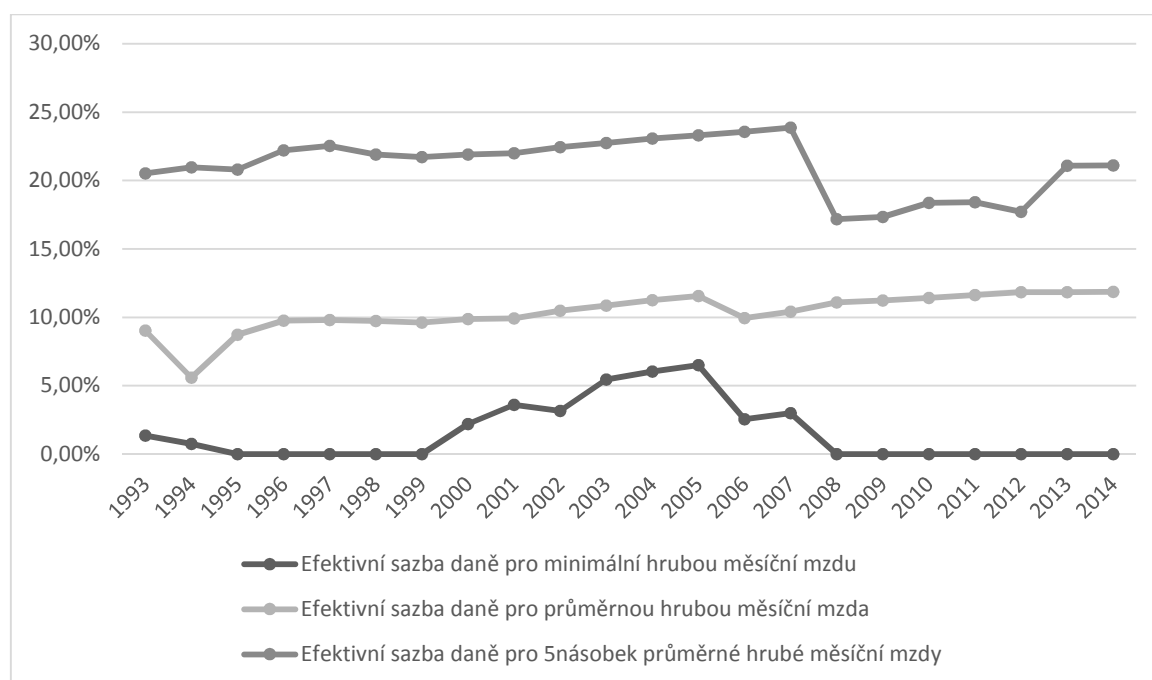
Rok	Efektivní sazba daně pro minimální hrubou měsíční mzdu	Efektivní sazba daně pro průměrnou hrubou měsíční mzdu	Efektivní sazba daně pro 5násobek průměrné hrubé měsíční mzdy
1993	1,36 %	9,02 %	20,53 %
1994	0,74 %	5,59 %	20,97 %
1995	0,00 %	8,73 %	20,79 %
1996	0,00 %	9,76 %	22,21 %
1997	0,00 %	9,81 %	22,53 %
1998	0,00 %	9,74 %	21,90 %
1999	0,00 %	9,62 %	21,71 %
2000	2,19 %	9,87 %	21,91 %
2001	3,60 %	9,92 %	22,00 %
2002	3,16 %	10,48 %	22,44 %
2003	5,44 %	10,86 %	22,75 %
2004	6,03 %	11,26 %	23,06 %
2005	6,51 %	11,56 %	23,30 %
2006	2,56 %	9,94 %	23,57 %
2007	3,00 %	10,42 %	23,87 %
2008	0,00 %	11,08 %	17,18 %
2009	0,00 %	11,23 %	17,34 %
2010	0,00 %	11,42 %	18,36 %
2011	0,00 %	11,63 %	18,49 %
2012	0,00 %	11,84 %	17,71 %
2013	0,00 %	11,84 %	21,09 %

2014	0,00 %	11,87 %	21,10 %
-------------	--------	---------	---------

Zdroj: vlastní zpracování

Z výpočtů v Tab.4.24 Vývoj efektivní sazby daně z příjmů fyzických osob v letech 1993 – 2014 a Obr. 4.6 Vývoj efektivních sazeb daně v letech 1993 - 2014 je očividné, že poplatníci s vyššími příjmy platí větší daň z příjmů, odvádí státu i větší procento svého příjmu. Výsledkem je, že efektivní sazba daně roste s výší příjmů a jde tedy o progresivní zdanění. Tento jev nám potvrdí i výpočet progresivity daně, který je jen pro zajímavost uveden v příloze číslo 2 Výpočet progresivity průměrné sazby daně.

Obr. 4.6 Vývoj efektivních sazeb daně v letech 1993 - 2014

Zdroj: vlastní zpracování

4.3 Výpočet daňové povinnosti v letech 1993 – 2014

Dle předchozích výpočtů vychází nejstabilněji zdanění průměrných mezd, proto jsou pro potřeby daného příkladu brány právě tyto příjmy. Pro přehlednost nebude poplatník v jednotlivých zdaňovacích obdobích pobírat žádné další příjmy. Pro výpočty budeme tedy vycházet ze základů daně, které jsme zjistili již u výpočtů v příkladu na zjištění daňové povinnosti s ohledem na vývoj daňových pásem a

sazeb daně, tyto základy daně jsou uvedeny v příloze číslo 1 – Výpočty příkladu na zjištění daňové povinnosti s ohledem na vývoj daňových pásem a sazeb daně

Pro úplné zadání je nutné zmínit další skutečnosti, na základě kterých si poplatník může snížit svoji daňovou povinnost. Poplatník má u svého zaměstnavatele podepsané prohlášení k dani z příjmů fyzických osob. Poplatník si od roku 2000 platí penzijní připojištění, ročně tato částka činí 9 600 Kč, zároveň si ve stejném roce začal platit i životní pojištění v částce 5 600 Kč. Dále chodí dvakrát ročně darovat krev. Poplatník je členem odborové organizace, kde musí platit příspěvky ve výši 750 Kč ročně. Poplatník po celé sledované období vyživuje jedno dítě. Poplatník po celé sledované období splácí úvěr, prostřednictvím kterého financoval své bydlení, na úrocích platí ročně 3 000 Kč.

Postup výpočtu je obsažen v příloze č. 3 Výpočet daňové povinnosti v letech 1993 – 2003 (v Kč) a v Tab. 4.25 Výpočet daňové povinnosti v letech 2004 - 2014 (v Kč) jsou zobrazeny konečné výsledky. Obr. 4.7 Vývoj daňové povinnosti v letech 1993 – 2014 znázorňuje pro lepší představu vývoj daňové povinnosti pomocí křivky.

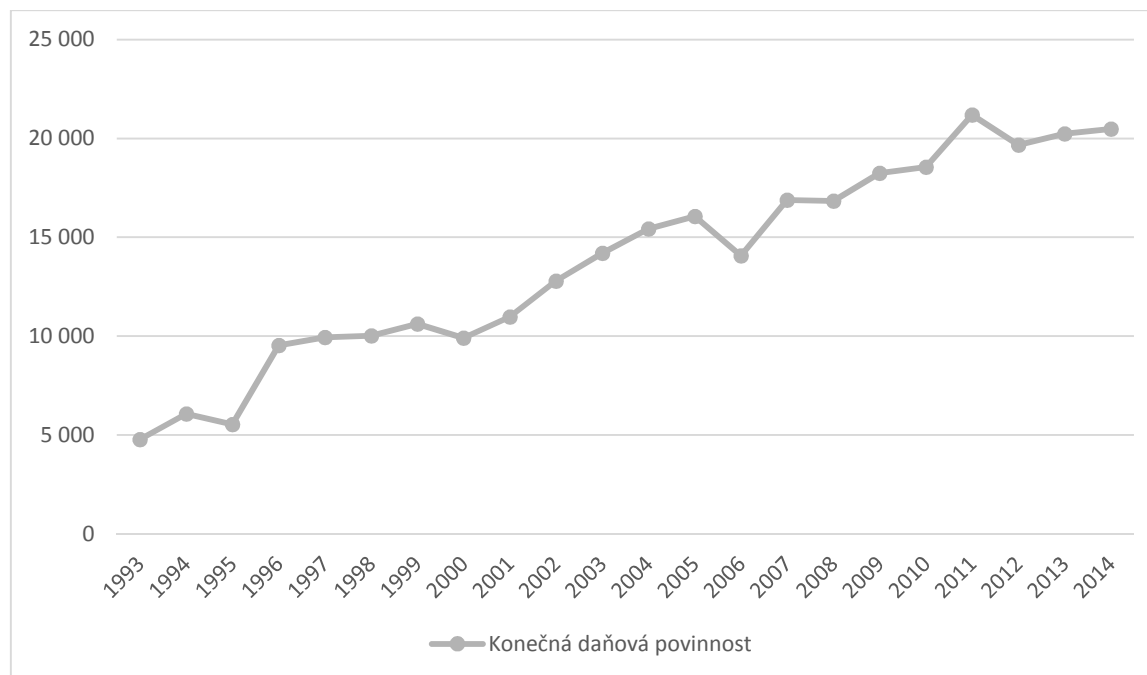
Tab. 4.25 Vývoj daňové povinnosti v letech 1993 – 2014 (v Kč)

ROK	Základ daně	Konečná daňová	Efektivní sazba daně
1993	61 284 Kč	4 770 Kč	7,78%
1994	72 912 Kč	6 075 Kč	8,33%
1995	72 912 Kč	5 535 Kč	7,59%
1996	103 163 Kč	9 525 Kč	9,23%
1997	113 421 Kč	9 930 Kč	8,75%
1998	123 911 Kč	10 020 Kč	8,09%
1999	134 369 Kč	10 620 Kč	7,90%
2000	138 800 Kč	9 900 Kč	7,13%
2001	150 969 Kč	10 980 Kč	7,27%
2002	163 002 Kč	12 780 Kč	7,84%
2003	172 515 Kč	14 205 Kč	8,23%
2004	183 393 Kč	15 420 Kč	8,41%
2005	192 612 Kč	16 060 Kč	8,34%
2006	205 233 Kč	14 074 Kč	6,86%
2007	220 049 Kč	16 886 Kč	7,67%
2008	365 990 Kč	16 830 Kč	4,60%
2009	375 372 Kč	18 240 Kč	4,86%
2010	383 733 Kč	18 561 Kč	4,84%

2011	393 236 Kč	21 186 Kč	5,39%
2012	403 077 Kč	19 671 Kč	4,88%
2013	403 254 Kč	20 241 Kč	5,02%
2014	404 878 Kč	20 481 Kč	5,06%

Zdroj: Výpočty v příloze č. 3 Výpočet daňové povinnosti v letech 1993 – 2014 (v Kč)

Obr. 4.7 Vývoj daňové povinnosti v letech 1993 – 2014

Zdroj: vlastní zpracování

Jak si můžeme všimnout, výsledná daňová povinnost se ve sledovaném období poměrně výrazně měnila, tento jev můžeme přisuzovat změnám v legislativě, a to hlavně zaváděním nových NČZD a slev na dani. V letech 1993 - 1997 ještě neexistovalo moc možností, jak daňovou povinnost optimalizovat, z tohoto důvodu si poplatník uplatnil pouze nezdanitelnou část na dítě. K výraznějšímu poklesu daňového zatížení docházelo pouze díky změnám výše NČZD na poplatníka a dítě. Ne v každém roce nastala nějaká výrazná změna, proto se zaměříme na roky, kdy se nějaká změna objevila.

Od roku 1997 začali NČZD přibývat, v roce 1997 směl poplatník poprvé uplatnit hodnotu bezpříspěvkového odběru krve, hodnota jednoho odběru činí 2 000 Kč. Jak již bylo řečeno, výsledná daňová povinnost o skutečné míře zdanění téměř nic nevypovídá. Dokládá to i srovnání daňové povinnosti v letech 1996 a 1997, i přes

zavedení další NČZD je se daňová povinnost zvýšila, nicméně když se zaměříme na efektivní sazbu daně, tak uvidíme, že se míra zdanění snížila. Teprve až v roce 1998 měl poplatník poprvé možnost uplatnit si úroky z hypotečního úvěru, jelikož v tomto příkladu činí tyto úroky částku 3 000 Kč, tak si ji mohl poplatník uplatnit celou.

V roce 2000 si poplatník poprvé uplatnil odpočet na penzijní připojištění a soukromé životní pojištění. Na životním pojištění si poplatník může ročně odečíst až 12 000 Kč z vlastních prostředků zaplacených na životní pojištění, nikoliv však z příspěvků od zaměstnavatele. Analyzovaný poplatník platí ročně na životním pojištění částku 5 600 Kč, což je méně než stanovená hranice, proto si uplatňuje celou zaplacenou částku. U penzijního připojištění si poplatník může stejně jako u životního pojištění odečíst až 12 000 Kč ročně, zde se ovšem odečítá až z částky nad 6 000 Kč, tzn., že platí-li si sledovaný poplatník v letech 2000 – 2012 ročně částku 9 600 Kč, může si částku 3 600 Kč odečíst od svého daňového základu. Od roku 2013 si sledovaný poplatník nemůže odečíst NČZD na soukromé penzijní připojištění. Od tohoto roku si totiž poplatník odpočítává až z částky nad 12 000 Kč.

V roce 2004 byla do zákona zakomponována možnost uplatnit hodnotu zaplacených členských příspěvků odborové organizaci. Limit činí 1,5 % příjmů zdaňovaných v základu daně, relativní částka je 3 000 Kč, příspěvky placené poplatníkem tohoto limitu nedosahují, proto odčítá celou částku.

V roce 2005 byla nezdanielná část na vyživované dítě přeměněna na daňové zvýhodnění na vyživované dítě. Výhodnost této zákonné úpravy je rozebrána v Tab. 4.12 Nezdanielná část na dítě vs. daňové zvýhodnění na dítě. Tento rok poprvé základ daně spadl do druhého daňového pásma, což má za následek značné zvýšení daňové zátěže.

Na začátku roku 2006 proběhl v České republice proces, díky kterému došlo k nahrazení nezdanielných částí tzv. slevami na dani. V roce 2008 bylo poprvé možno daň vypočítat pomocí jednotné sazby daně, která právě od tohoto roku činí 15 %, zároveň došlo k výraznému zvýšení slevy na poplatníky. Proto můžeme tento rok považovat za zlomový, došlo k výrazné úspoře u všech poplatníků. Pro osoby s nízkými příjmy byla podstatná právě radikální změna slevy na poplatníka a poplatníkům s příjmy nadprůměrnými výrazně pomohlo snížení sazby daně. V řešeném příkladu můžeme tento jev sledovat díky efektivní sazbě daně, jak

můžeme z výsledků vyčíst, tak právě v tomto roce došlo k jejímu největšímu poklesu. Od téhož roku docházelo k mírnému narůstání daňové zátěže.

I v tomto příkladu můžeme sledovat, že výsledná daňová povinnost se progresivně vyvíjí, což můžeme nejlépe sledovat právě v Obr. 4.7 Vývoj daňové povinnosti v letech 1993 – 2014 znázorňuje pro lepší představu vývoj daňové povinnosti pomocí křivky. Ačkoliv jsme v tomto příkladu vycházeli ze stejných příjmů jako v příkladu z předchozí kapitoly, tak vidíme, že daňová zátěž byla výrazně nižší, neboť poplatník maximálně optimalizoval své daňové zatížení. Naproti tomu v předchozím příkladu poplatník neuplatňoval kromě NČZD (slevy) na poplatníka žádné další možnosti daňové optimalizace. Celkový vývoj inkasa daně v letech 1993 – 2014 v porovnání s inkasem za daň z příjmů fyzických osob je znázorněn v Příloze č. 4 Vývoj inkasa daně v letech 1993.

4.4 Výpočet daňové povinnosti v roce 2015

Nyní budeme pokračovat v řešení stejného příkladu, s tím, že budeme výpočet daňové povinnosti upravovat podle platné právní úpravy pro rok 2015. Jelikož v roce 2015 je hlavní novinkou výpočet daňového zvýhodnění na vyživované dítě, tak se zaměříme právě na tento odpočet. Poplatníkovi se dne 1. 3. 2015 narodilo další dítě, druhé vyživované dítě. Manželka je na mateřské a nepřekročila hranici 68 000 Kč, proto si poplatník může uplatnit slevu na vyživovanou manželku. Postup zjištění daňového zatížení je znázorněn v Tab. 4.6 Výpočet daňové povinnosti za rok 2005

Tab. 4.26 Výpočet daňové povinnosti za rok 2015

<i>Měsíční mzda</i>	<i>28 118 Kč¹⁵</i>
<i>Roční hrubý příjem</i>	337 416 Kč
<i>Základ daně</i>	452 137 Kč
<i>Poskytnuté dary</i>	4 000 Kč
<i>Úroky z hypotečního úvěru</i>	3 000 Kč
<i>Penzijní připojištění</i>	0 Kč
<i>Soukromé životní poj.</i>	5 600 Kč
<i>Příspěvky</i>	750 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	438 787 Kč

¹⁵ Částka je stanovena pomocí funkce LINTREND v Excelu. Tato funkce vytváří předpověď budoucího vývoje na základě proložení bodů přímkou metodou nejmenších čtverců (tzn. historická data nám nasměrují přímkou do budoucnosti).

<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	438 700 Kč
<i>Sazby daně</i>	15 %
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	65 805 Kč
<i>Poplatník</i>	24 840 Kč
<i>Manžel/ka</i>	24 840 Kč
<i>Vyživované dítě</i>	26 574 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	- 10 449 Kč
<i>Efektivní sazba daně</i>	- 3,10 %

Zdroj: vlastní zpracování

Hlavní novinkou pro tento rok je výpočet daňového zvýhodnění na dítě. Tato nepřehlédnutelná úprava zvýhodňuje rodiny s více dětmi. Výše daňového zvýhodnění se odvíjí od počtu dětí. Daňový zvýhodnění na děti tak pro rok 2015 (13 404 Kč + 15 804 Kč + 10 měsíců x 1 417 Kč) činí 43 378 Kč. V roce 2015 vyšel daňový bonus, který bude poplatníkovi vrácen. Pokud by nedošlo k úpravě ve výpočtu daňového zvýhodnění, činila by daňový bonus 8 449 Kč a efektivní sazba daně by činila 2,50 %.

4.5 Společné zdanění manželu nebo spolupráce osob?

Cílem této kapitoly je porovnat tyto dvě možnosti optimalizace daně. Praktický příklad rozebírající společné zdanění manželů je uveden již v Tab. 3.14 Společné zdanění manželů, kde je možné vidět, o kolik si mohli manželé snížit celkovou daňovou povinnost tím, že využili možnost této optimalizace. Předmětem této kapitoly je příklad na spolupracující osoby a následné porovnání těchto dvou možností.

Cílem tohoto příkladu je porovnání zaplacené daně z příjmů před a po přerozdělení zisku na spolupracující osobu – manželku poplatníka. Výpočet tohoto příkladu je uveden v Tab. 4.27 Spolupracující osoby.

Manžel je OSVČ, je ženatý a žije v domácnosti s manželkou a nezletilým dítětem. Manželka je v domácnosti s dítětem a nemá žádné vlastní příjmy, nicméně pomáhá manželovi ve výkonu jeho samostatné výdělečné činnosti. Po celé sledované období je tedy spolupracující osobou s 50 % podílem. V roce 2014 měl manžel zdanitelné příjmy z podnikání ve výši 1 860 000 Kč a výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení vynaložil ve výši 1 000 000 Kč. Od června do poloviny srpna pronajal rekreační chalupu a za pronájem utržil 150 000 Kč. K těmto příjmům evidoval výdaje na topení, úklid, drobné opravy ve výši 45 000 Kč. V roce 2014

manžel i manželka uhradili penzijní připojištění, ve výši 18 000 Kč, sboru dobrovolných hasičů manžel věnoval částku 10 000 Kč a oba bezplatně darovali krev. Za podnikání byla v roce 2012 vykázána ztráta ve výši 250 000 Kč. Z této ztráty do konce roku 2013 uplatnil 150 000 Kč jako odčitatelnou položku.

Tab. 4.27 Spolupracující osoby

<i>Položka</i>	<i>Manžel</i>	<i>Manželka</i>	<i>Spolupracující osoby</i>	
<i>Dílčí základ daně § 7</i>	860 000 Kč	0 Kč	430 000 Kč	430 000 Kč
<i>Dílčí základ daně § 9</i>	105 000 Kč	0 Kč	105 000 Kč	0 Kč
<i>Základ daně po zaokrouhlení</i>	965 000 Kč	0 Kč	535 000 Kč	430 000 Kč
<i>Ztráta z minulých let</i>	100 000 Kč	0 Kč	50 000 Kč	50 000 Kč
<i>NČZD penzijní připojištění</i>	6 000 Kč	0 Kč	6 000 Kč	6 000 Kč
<i>NČZD dary</i>	12 000 Kč	0 Kč	12 000 Kč	2 000 Kč
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	127 050 Kč	0 Kč	70 050 Kč	55 800 Kč
<i>Sleva na poplatníka</i>	24 840 Kč	0 Kč	24 840 Kč	24 840 Kč
<i>Sleva na manželku</i>	24 840 Kč	xxx	xxx	xxx
<i>Daňové zvýhodnění na dítě</i>	13 404 Kč	0 Kč	13 404 Kč	xxx
			31806 Kč	30 960 Kč
<i>Celková daňová povinnost</i>	63 966 Kč	0 Kč	62 766 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování

Tab. 4.7 Spolupracující osoby ukazuje, že přerozdělením příjmů a výdajů manželé nic ušetřili, hlavně kvůli tomu, že tento institutu umožňuje minimalizovat daňové zatížení rodiny a snížit náklad na sociální a zdravotní pojištění poplatníka. Vzhledem k tomu, že problematice sociálního a zdravotního pojištění nebyla v práci věnována pozornost, proto není v příkladu náklad na sociální a zdravotní pojištění více rozveden. Jelikož byla v příkladu zvolená varianta nulových příjmů manželky a tudíž možnosti uplatnění slevy na manželku, není v celkové daňové povinnosti takový rozdíl. Kdyby manželka měla například ještě příjmy ze zaměstnání a manžel neuplatnil slevu na manželku byl by rozdíl daleko větší.

Nelze jednoznačně říci, zda je pro manžele výhodnější využití společného zdanění nebo institutu spolupracujících osob. U těchto daňových optimalizací záleží na konkrétní situaci. Zásadními rozdíly mezi společným zdaněním manželů a institutem spolupracujících osob jsou

- U společného zdanění manželů se rozděluje celý společný základ daně (tzn. příjmy dle § 6 – 10 ZoDP), u spolupracujících osob pouze příjmy a výdaje dosažené v rámci § 7 ZoDP,

- U společného zdanění manželů není nijak limitován příjem každého z manželů společného základu daně naproti tomu u spolupracujících osob jsou převedené příjmy a výdaje limitovány.

Využití institutu spolupracující osoby je výhodně zvážit zejména v situacích kdy spolupracující osob nemá žádné nebo nízké zdanitelné příjmy (tato osoba nemůže uplatnit slevy a další odčitatelné položky, protože nemá žádné zdanitelné příjmy), podnikatel má vysoký základ daně (je povinen platit solidární zvýšení daně), podnikatel ve zdaňovacím období dosáhl daňové ztráty (spolupracující osoba má vyšší základ daně, a může si tak snížit svoji daňovou povinnost).

4.6 Vlastní návrh na změny

Jak bylo možné vidět v předchozích kapitolách, je mnoho způsobů jak optimalizovat a vypočíst daňovou povinnost. Při dalších novelizacích by mělo dojít hlavně k zjednodušení a zpřehlednění daňového systému, což bude cílem této kapitoly.

První změnou by bylo zrušení superhrubé mzdy. Díky zavedení superhrubé mzdy v roce 2008 došlo k značnému zkomplikování způsobu zjištění daňové povinnosti. Zavedení superhrubé mzdy je zcela zbytečné. Díky tomuto konceptu je opticky snížena sazba daně, místo 15 % ve skutečnosti poplatníci platí zhruba daň ve výši 20 %. Zbytečnost superhrubé mzdy možná dokládá i fakt, že nic podobného nikde na světě neexistuje.

Nedílnou součástí zrušení superhrubé mzdy bude změna sazby daně. V této problematice je nejdůležitější si položit otázku, zda je výhodnější jednotná sazba daně, která platila v ČR do zavedení solidárního zvýšení daně, nebo klouzavě progresivní zdanění. Příliš progresivní systém je demotivující, působí zde efekt tzv. Lafferovy křivky¹⁶. Při vysokých sazbách daně plátcí raději nic nezaplatí, dochází ke zvětšení stínové ekonomiky. Přínosné by mohlo být mírné zvýšení sazby původní a zavedení druhé sazby daně, která by ovšem nedosahovala závratných výšek, mohlo by se jednat o sazby ve výši 20 % a 30 %. Vyšší sazbou daně by své příjmy zdaňovali poplatníci s nadprůměrnými příjmy nad 150 000 Kč měsíčně. Za takovou druhou sazbu můžeme nyní považovat solidární zvýšení daně, to by se zavedením

¹⁶ Lafferova křivka ukazuje závislost celkové sumy vybraných daní na míře zdanění.

druhé sazby zrušilo. Další 30 % sazba povede v důsledku k vyšším příjmům do státního rozpočtu.

Stát by měl více podporovat rodiny s dětmi, proto je se zavedením postupného zvyšování slevy na dani na dítě pro rodiny se dvěma a více dětmi počítáno i v tomto příkladu. Nicméně by se dalo navrhnout snížení výše slevy na vyživovanou manželku, a to na úroveň daňového zvýhodnění na dítě, výživa manželky přece nemůže být nákladnější než výživa dítěte.

Nyní budeme výpočet daňové povinnosti upravovat podle navrhovaných změn, zadání převezmeme z příkladu z kapitoly 4.4 Výpočet daňové povinnosti v roce 2015. Postup zjištění daňového zatížení je znázorněn v Tab. 4.28 Aplikace navrhovaných změn.

Tab. 4.28 Aplikace navrhovaných změn

<i>Měsíční mzda</i>	28 118 Kč
<i>Roční hrubý příjem</i>	337 416 Kč
<i>Základ daně</i>	337 416 Kč
<i>Poskytnuté dary</i>	4 000 Kč
<i>Úroky z hypotečního úvěru</i>	3 000 Kč
<i>Penzijní připojištění</i>	0 Kč
<i>Soukromé životní poj.</i>	5 600 Kč
<i>Příspěvky</i>	750 Kč
<i>Snížený základ daně</i>	324 066 Kč
<i>Zaokrouhlený základ daně</i>	324 000 Kč
<i>Sazby daně</i>	20 %
<i>Daňová povinnost před slevami</i>	64 800 Kč
<i>Poplatník</i>	24 840 Kč
<i>Manžel/ka</i>	13 404 Kč
<i>Vyživované dítě</i>	26 574 Kč
<i>Konečná daňová povinnost</i>	- 18 Kč
<i>Efektivní sazba daně</i>	- 0,005 %
Zdroj: vlastní zpracování	

Ve výpočtu můžeme pozorovat, že se daňová povinnost i přes zvýšení sazby daně oproti výpočtu z příkladu snížila, tento efekt sledujeme ovšem u Daňové povinnosti před slevami.

Na závěr se podívejme na projekt jednotného inkasního místa¹⁷. Tato problematika je v současné době jedním z nejprobíranějších témat v rámci daní. Tato změna v organizaci výběru daní je největší změnou od reformy daňového systému v roce 1993. Tato změna se dotkne všech subjektů, které odvádějí pojištění. Dle názoru autora má tento projekt více výhod než nevýhod. Věřím, že přinese značné zjednodušení pro státní správu, poplatníky i plátce. Už proto, že v současnosti platí zaměstnavatelé i OSVČ daně a pojištění v různých termínech, jednotné inkasní místo přinese sjednocení termínů i místa výběru. Nejvíce zmiňovanou nevýhodou je nemalá počáteční investice, se zaváděním každého většího opatření souvisejí i větší náklady, proto bych toto neviděla jako nevýhodu. V dlouhodobém horizontu přinese tento projekt daleko větší úsporu peněžních prostředků.

¹⁷ Projekt Jedno inkasní místo spočívá ve sloučení výběru odvodů na dani z příjmů fyzických osob spolu s výběrem odvodů na veřejnoprávní pojištění.

5 Závěr

Tato diplomová práce se zabývala oblastí daňové zátěže fyzických osob. Cílem práce bylo analyzovat vývoj daně z příjmů fyzických osob od vzniku samostatné České republiky do současnosti a navržení možných změn ve zdaňování příjmů.

V první části je rozebrán historický vývoj daně z příjmů fyzických osob. Daní z příjmů fyzických osob prošlo od roku 1993 řadou změn, krátce po jejím zavedení začalo přibývat mnoho úlev a nezdánitelných částek. Za celou dobu vývoje několikrát došlo ke snižování a zvyšování daňových pásem. V roce 2008 došlo k zásadním změnám, a to díky schválení novely zákona o daních z příjmů, která nabyla účinnosti 1. 1. 2008. V tomto roce byla zavedena jednotná sazba daně, která platila až do roku 2013, kdy došlo k zavedení tzv. solidárního zvýšení daně. S novelizací v roce 2008 také souvisí rozšíření základu daně u fyzických osob a zavedení tzv. superhrubé mzdy. Díky zavedení rovné daně byl zrušen institut společného zdanění manželů. Dále tímto rokem došlo k zvýšení slev na dani a daňového zvýhodnění na dítě. Zároveň je v této teoretické části rozebrána současná úprava daně z příjmů fyzických osob, pro lepší návaznost na praktické příklady, jsou zde blíže rozebrány pojmy základ daně, osvobození od daně, poplatník, NČZD, slevy na dani, daňové přiznání atd.

Dopady těchto změn jsou ukázány na praktických výpočtech. V příkladech jde vidět, že na daňové zatížení poplatníků má vliv nejen sazba daně, ale z velké míry také odpočty a slevy na dani. Většina zákonodárců se snaží využívat těchto faktorů k maximálnímu zvýšení progresivity zdanění a tím naplnit definici osobní důchodové daně, zajišťují tak zohlednění platební schopnosti poplatníka daně z příjmů. Ve sledovaném období spíše převažoval rostoucí trend daňové zátěže, zlomem byl však rok 2008. Sledované skupiny zaznamenaly pokles sazby, ovšem kromě skupiny s minimálními příjmy. Nicméně i u těchto osob došlo ke snížení daňové zátěže, neboť došlo k značnému zvýšení nejpoužívanější slevy na dani. Poplatníci s vysokými příjmy byli značně zvýhodněni, neboť jim značně klesla sazba daně. Těm, jež mají příjem ve výši průměrné mzdy, se daňové zatížení příliš neměnilo, jediná výraznější změna nastala díky nahrazení NČZD tzv. slevami na dani, tato změna pomohla hlavně poplatníkům s nižšími příjmy.

Dále byl analyzován vlastní návrh na možný postup ve zdaňování příjmů fyzických osob, který byl nakonec aplikován ve výpočtu čistého příjmu fyzické osob ze závislé činnosti. Autorem navržená změna snižuje daňovou progresy, zvýhodňuje rodiny s dětmi a hlavně zjednodušuje daňovou soustavu.

Seznam použité literatury

Odborná literatura

1. BOHÁČ, Radim. *Daňové příjmy veřejných rozpočtů v České republice*. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 332 s. ISBN 978-80-7478-045-5.
2. ČERVINKA, Tomáš. *Zdravotní pojištění zaměstnavatelů, zaměstnanců a OSVČ s komentářem a příklady 2014*. 6. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 176 s. ISBN 978-80-7263-860-4.
3. DENIS, Cécile, Thomas HEMMELGARN a Brian SLOAN, eds. *Taxation Trends in the European Union. 2014 Edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. 314 s. ISBN 978-92-79-35672-8.
4. JAMES, Simon a Christopher NOBES. *The Economics of Taxation. Principles, Policy and Practice*. 10th edition. Birmingham: Fiscal Publications, 2010. 324 s. ISBN 978-1906201-13-5.
5. JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a kol. *Finanční a daňové právo*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 528 s. ISBN 978-80-7380-155-7.
6. JAHODA, Robert. *Vývoj daňové progresu u daně z příjmů fyzických osob*. Brno, Masarykova Univerzita, 2000. 118 s. ISBN 80-210-2407-0.
7. JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. Praha: Grada, 2010. 336 s. ISBN 978-80-247-3258-9.
8. KOLEKTIV AUTORŮ. *Abeceda mzdové účetní 2014*. 24. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 608 s. ISBN 978-80-7263-851-2.
9. KOLEKTIV AUTORŮ. *Meritum Mzdy od A do Z 2014*. 11. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 578 s. ISBN 978-80-7478-439-2.
10. KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 275 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
11. KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie: úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2009. 120 s. ISBN 978-80-7357-423-9.

12. MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015, úplná znění platná k 1. 1. 2015*. 24. vyd. Praha: GADA, 2015. 272 s. ISBN: 978-80-247-5507-6.
13. PELC, Vladimír. *Zákony o soustavě daní, o dani z přidané hodnoty, o spotřebních daních, o daních z příjmů s komentářem: Novelizace platné od 1. 8. 1993*. Ostrava: Montanex, 1993. 266 s. ISBN 80-85300-29-X
14. PELC, Vladimír a Petr PELECH. *Daně z příjmů s komentářem 2014*. 14. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 1120 s. ISBN 978-80-7263-867-3.
15. PELECH, Petr. *Zdanění mezd, platů a příjmů ze závislé činnosti v roce 2014*. 22. vyd. Olomouc: ANAG, 2014. 344 s. ISBN 978-80-7263-852-9.
16. RYLOVÁ, Zuzana a Pavel VLACH. *Reforma daní z příjmů od roku 2008*. Ostrava: Sagit, 2007. 256 s. ISBN 978-80-7208-648-1.
17. STARÝ, Marek a kol. *Dějiny daní a poplatků*. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. 208 s. ISBN 978-80-87109-15-1.
18. ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii*. 6. vyd. Praha: Linde, 2013. 392 s. ISBN 978-80-7201-925-0.
19. ŠIROKÝ, Jan a kol. *Daňové teorie. S praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
20. ŠTOHL, Pavel. *Daně a daňová evidence, praktický průvodce*. Znojmo, Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s., 2008. 182 s. ISBN 80-239-8122-6
21. VALOUCH, Petr. *Daňové tipy (a triky) pro fyzické osoby 2009 jak ušetřit na dani z příjmů*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 128 s. ISBN 978-80-247-3332
22. VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém 2008*. Praha: Vox, 2008. 319 s. ISBN 978-80-86324-72-2.
23. VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 121 s. ISBN 978-80-7357-381-2.

24. VYBÍHAL, Václav a kol. *Mzdové účetnictví 2014*. 17. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. 464 s. ISBN 978-80-247-5120-7.

25. VYBÍHAL, Václav a Květa KUBÁTOVÁ. *Optimalizace daňového systému ČR*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 220 s. ISBN 80-86861-05-8.

Právní předpisy:

1. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
2. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.
4. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

Internetové odkazy:

1. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika v číslech od roku 1989*. 2015 [online]. Český statistický úřad [2015-03-19]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-v-cislech-od-roku-1989-wau52m1y38>.
2. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Průměrná hrubá měsíční mzda. 2014 [online]. Český statistický úřad [2015-03-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/1-mzdy_1985.
3. FINANČNÍ SPRÁVA. *Údaje z výběru daní: Vývoj inkasa vybraných daní v ČR v letech 1993-2014*. 2015 [online]. Finanční správa [2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani>.
4. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Výsledek hospodaření státního rozpočtu nejlepší od roku 2008*. Ze dne 2.1.2014 [online]. Ministerstvo financí České republiky [2014-06-05]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2014/vysledek-hosp-statniho-rozpocetu-od-r2008-16289>.

5. PWC. *Personal income tax in the European Union*. 2012 [online]. PWC [2014-11-12]. Dostupné z: http://www.pwc.pl/pl_PL/pl/publikacje/assets/pit_in_the_eu_eng.pdf
6. STORMWARE. *Přímé a nepřímé daně*. [online]. Stormware [2014-06-08]. Dostupné z: <http://www.stormware.cz/ucetni-pojmy/dane/>.
7. ÚČETNÍ KAVÁRNA. Vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob. [online]. 2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/uzitecne-tabulky/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>.

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
DZD	Dílčí základ daně
FO	Fyzická osoba
NČZD	Nezdanitelné části základu daně
Prohlášení	Prohlášení poplatníka daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků
SP	Sociální pojištění
ZoDP	Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZP	Zdravotní pojištění

Prohlášení o využití diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24.4.2015

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

PŘÍLOHA č. 1 Vývoj daňové povinnosti s ohledem na vývoj daňových pásem a sazeb daně

PŘÍLOHA č. 2 Výpočet progresivity průměrné sazby daně

PŘÍLOHA č. 3 Vývoj daňové povinnosti v letech 1993 – 2014 (příklad č. 2

PŘÍLOHA č. 4 Vývoj inkasa daně v letech 1993 - 2014